

جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت معارف

د افغانستان اسلامي جمهوریت

د پوهنې وزارت

ریاست عمومی پلان و ارزیابی

ریاست سیستم معلوماتی

برای اداره تعلیم و تربیه

گزارش دستآورد های معارف

سال 1390

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

i.....	پیام وزیر معارف
ii.....	خلاصه اجراءات
1.....	گزارش پیشرفت به اساس برنامه
1.....	برنامه اصلی 1: تعلیمات عمومی و اسلامی
1.....	برنامه فرعی 1.1: تعلیمات عمومی
10.....	برنامه فرعی 1.2: تعلیمات اسلامی
16.....	برنامه فرعی 2: انکشاف نصاب تعلیمی، تربیه معلم و آموزش ساینس
16.....	برنامه فرعی 2.1: انکشاف نصاب تعلیمی
19.....	برنامه فرعی 2.2: تربیه معلم
28.....	برنامه فرعی 2.3: آموزش ساینس و تکنالوجی
31.....	برنامه سوم: تعلیمات تخنیکي و مسلکی
39.....	برنامه چهارم: سواد آموزی
44.....	برنامه پنجم: برنامه اداره معارف
44.....	برنامه فرعی 5.1: انکشاف اداره معارف و خدمات حمایتی
48.....	برنامه فرعی 5.2: انکشاف مدیریت استراتیژیک

در عرصه اقتصادی، افغانستان در تناسب به سال های قبل رشد چشمگیری داشته است. تولیدات داخلی ناخالص (GDP) به 8 فیصد افزایش یافته است. تأثیر بلند رفتن تولیدات داخلی ناخالص بیانگر پیشرفت در عرصه های اقتصاد کشور میباشد.

برعلاوه، وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان در عرصه توسعه و گسترش ارائه خدمات تعلیم و تربیه برای همه و بلند بردن سطح کیفیت تعلیم در مکاتب سراسر کشور دستاورد های چشمگیری داشته است. در سال 1390 تعداد شاگردان معارف افغانستان به 8.328 میلیون تن (38.4 فیصد اناث) بشمول شاگردان تعلیمات عمومی، طالب العلمان تعلیمات اسلامی، شاگردان تعلیمات تخنیکی و مسلکی و محصلان تربیه معلم، رسیده است. این در حالیست که در جریان حکومت طالبان (از سال 1375 – 1381)، دختران از نعمت سواد بی بهره بودند و اجازه نداشتند به مکتب بروند. خوشبختانه بعد از شکست طالبان و آغاز دوره مؤقت، توجه بیشتر حکومت افغانستان و کشور های تمویل کننده به ساختار و تشکیل پروژه های تعلیمی در عرصه رشد و توسعه معارف مبذول گردید. در حال حاضر 8.328 میلیون تن شاگرد در چوکات نظام معارف افغانستان در 14,592 باب مکتب توسطه بیشتر از 185 هزار تن معلم (56,656 و یا 30 فیصد اناث) آموزش می یابند. در عین حال، برنامه سواد آموزی در چارچوب نظام معارف فعالیت دارد و یکی از برنامه های مهم میباشد که زمینه های خدمات سواد آموزی را برای افراد سن 15 سال و بالاتر از آن فراهم می سازد. در سال جاری بیش از 553 هزار تن سواد آموزی بشمول 53 فیصد اناث از طریق ایجاد بیش از 22 هزار کورس سواد آموزی توسط 3,494 تن معلم منجمله 37 فیصد اناث باسواد گردیدند.

در عرصه چاپ و توزیع کتب درسی، امسال به تعداد 5.9 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 7-9 تعلیمات عمومی به چاپ رسید. برعلاوه، 7.5 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 10-12 تعلیمات عمومی و 15.8 میلیون جلد کتاب درسی بشمول کتب درسی برای صنوف 10-12 تعلیمات عمومی، کتب راهنمای معلم و کتب درسی به زبان های سوم به چاپ رسیده است. از جانب دیگر، قرار داد چاپ 16.4 میلیون جلد کتاب درسی برای شاگردان صنوف 1-6 تعلیمات عمومی با شرکت پی تمبرای کشور هندوستان عقد گردیده است و قرار است الی ربع اول سال 1391 چاپ و به وزارت معارف افغانستان تسلیم داده شود.

یکی از دست آوردهای عمده وزارت معارف در سال 1390، کسب عضویت معارف افغانستان در مشارکت جهانی برای تعلیم و تربیه Global Partnership for Education (GPE) جهت رسیدن به اهداف جهانی تعلیم برای همه یا EFA میباشد.

بعد از سعی و تلاش های خستگی ناپذیر، پروپوزل (پیشنهاد) افغانستان برای جلب کمک های 55.7 میلیون دالری تکمیل گردید و غرض منظوری به این مشارکت جهانی ارسال شد. خوشبختانه پروپوزل وزارت معارف افغانستان در میان 45 کشور از جانب کمیته ارزیابی مشارکت جهانی برای تعلیم به درجه دوم ارزیابی شد.

علیرغم مشکلات و چالش های امنیتی، کمبود معلمین واجدالشرایط و کمبود تعمیر های تدریسی مناسب برای شاگردان، وزارت معارف به دستاورد های قابل ملاحظه نائل آمده است. توسعه و گسترش برنامه های وزارت معارف در سال 1390 بویژه در دهات و مناطق دور دست، نمایانگر افزایش شمولیت چشمگیر شاگردان، محصلان و سواد آموزان در برنامه های تعلیمات عمومی و اسلامی، تعلیمات تخنیکی و مسلکی، انکشاف تربیه معلم و سواد آموزی میباشد.

بخش اول

گزارش پیشرفت به اساس برنامه

برنامه اصلی 1: تعلیمات عمومی و اسلامی

برنامه فرعی 1.1: تعلیمات عمومی

هدف کلی

همه اطفال سن مکتب، بدون تبعیض و بطور متوازن در سراسر کشور به تعلیم و تربیه باکیفیت دسترسی خواهند داشت تا قابلیت های لازم برای زندگی سالم و موفق فردی، فامیلی، و اجتماعی و ادامه تحصیل در سطح تحصیلات عالی را بدست آورند.

شاخص های عمده	1389	هدف 1390	دستاورد ها	هدف 1393
تعداد شاگردان	7,101,461	8,053,395	8,008,676	9,938,727
تعداد مکاتب	12,421	13,081	13,562	16,150
تعداد معلم	166,262	170,174	172,291	200,014
تعداد شورا های مکاتب	10,876	3,844	1,333	16150

برای رسیدن به هدف کلی، پلان گردیده بود که در سال 1390 به تعداد 660 مکتب جدید ایجاد، 951,934 تن شاگرد جدید جذب و 3,844 باب شورا در مکاتب ایجاد گردد.

سال تعلیمی 1390 با به صدا در آوردن زنگ مکتب توسط جلالتمآب رئیس جمهور به روز دوم ماه حمل آغاز گردید. اطفال بعد از سه ماه رخصتی زمستانی که بیصبرانه منتظر آغاز سال نو تعلیمی بودند با خوشی زیاد به مکتب رفتند.

پیشرفت در اجراآت

فعالیت اصلی 1: توسعه دسترسی متوازن به تعلیمات عمومی

افزایش شمولیت شاگردان مخصوصاً دختران نیاز به بلند بردن آگاهی خانواده ها در مورد اهمیت تعلیم و تربیه و تشویق والدین به شمولیت اطفال شان به مکتب دارد. در سال 1390 مجموعاً 243 برنامه آگاهی عامه جهت افزایش شمولیت اطفال در مکاتب بخصوص شمولیت دختران و اطفال با نیازمندی های خاص در سراسر کشور راه اندازی گردید. شورا های مکاتب

نقش کلیدی را در این راستا ایفا و مردم محل را به حمایت از تعلیم و تربیه تشویق نمودند. معلمان و سرمعلمان مکاتب بصورت منظم در مورد اهمیت تعلیم و تربیه و نتایج آن به شاگردان مکتب معلومات ارائه نمودند که این معلومات بوسیله آنان به خانواده هایشان انتقال و آنها را تشویق نمود تا در مورد تعلیم و تربیه اطفال شان توجه بیشتر نمایند. به کمک مؤسسات همکار پیام های آگاهی صوتی و تصویری ترتیب و از طریق وسایل ارتباط جمعی پخش گردید.

در سال 1390 به تعداد 1,087,009 تن شاگرد جدید (41.53 فیصد اناث) در صنف اول جذب گردیدند که 89.59 فیصد میزان شمولیت ناخالص را در صنف اول تشکیل میدهد. به اساس قانون معارف افغانستان، اطفال سن 6 سال باید شامل صنف اول مکتب گردد.

در سال جاری، به تعداد 150,201 تن شاگرد که 30 فیصد آنها شاگردان اناث تشکیل میداد از صنف دوازده مکاتب تعلیمات عمومی فارغ گردیدند. تعداد مجموعی شاگردان تعلیمات عمومی از 7.1 میلیون تن در سال 1389 به 8.008 میلیون تن در سال 1390 افزایش یافت که 3.1 میلیون آنها شاگردان اناث تشکیل میداد. شمولیت شاگردان جدید در صنف اول مکاتب تعلیمات عمومی، 14 فیصد (1,087,009) افزایش را از مجموع کل شاگردان شامل مکتب نشان میدهد. در ضمن، 360,231 شاگرد به دلایل مختلف امنیتی، اقتصادی، فرهنگی، دوری راه و یا کمبود معلمین اناث، ترک تعلیم نمودند. به منظور تسهیل شمولیت شاگردان جدید و بهبود کیفیت تدریس، بتعداد 6,029 تن معلم جدید (40 فیصد اناث) استخدام و نظر به ضرورت در مکاتب توظیف گردیدند.

به منظور بهبود دسترسی اطفال به تعلیم و تربیه، بتعداد 1,141 باب مکتب (1,110 باب مکتب جدید ابتدائیه، 2 باب مکتب خاص برای اطفال دارای معلولیت (نابینا، ناشنوا، نارسای هوشی، و تیزهوشان) و 29 مکتب برای اطفال کوچی) در محلاتی که مردم تقاضا داشتند و معیار های ایجاد مکاتب جدید را دارا بود، تاسیس گردید. با تأسیس 1,141 مکتب جدید، تعداد مجموعی مکاتب تعلیمات عمومی از 12,421 در سال 1389 به 13,562 مکتب در سال 1390 افزایش یافت.

برعلاوه در قریه جات کوچک که معیار ایجاد مکتب جدید را دارا نبودند و یا اطفال به دلایل خاص به نزدیکترین مکتب رفته نمی توانستند، 7,090 صنف الحاقیه جدیداً ایجاد گردید. این صنوف الحاقیه از نظر اداری به نزدیکترین مکتب رسمی تعلیمات عمومی مرتبط میباشد. بدینوسیله تعداد صنوف محلی الحاقیه از 7,269 در سال 1389 به 14,359 در سال 1390 افزایش یافت و به تعداد 219,170 تن شاگرد در تحت قرار گرفتند. همچنان با ایجاد صنوف الحاقیه جدید دسترسی اطفال بیش از 600 قریه، که قبلاً به مکتب دسترسی نداشتند و یا در محلات دورتر از مکتب سکونت داشتند، تأمین گردید.

همچنان 602 مکتب ابتدائیه که شاگردان آن صنف ششم را تکمیل نموده بودند مطابق به معیار ها به متوسطه و 443 مکتب متوسطه به لیسه ارتقا داده شدند.

تدریس در مکاتب مطابق به پلان تعلیمی پیش برده شده است و نصاب جدید تعلیمی، کتب درسی جدید و سایر مواد آموزشی که برای شاگردان مکاتب معرفی گردید با استقبال گرم شاگردان پذیرفته شد. اما در یک تعداد مکاتب به دلایل کمبود معلمین مسلکی مضمون، نصاب تعلیمی بصورت کامل تطبیق نگردیده است. برای ارزیابی دستاورد های آموزشی شاگردان دو امتحان اخذ گردید. امتحان اول در وسط سال بعد از چهار نیم ماه تدریس اخذ گردید تا از تطبیق منظم پلان نصاب تعلیمی و دستاورد های شاگردان ارزیابی صورت گیرد. امتحان دوم یا سالانه بعد از هشت و نیم ماه و تکمیل نصاب تعلیمی اخذ گردید تا مشخص گردد که شاگردان اهداف آموزشی نصاب تعلیمی را در جریان سال تعلیمی تکمیل نموده اند. از مجموع شاگردان، 80 فیصد آن شامل امتحان گردیدند و متباقی 20 فیصد آن نسبت غیر حاضری زیاد و یا دایمی از امتحان محروم گردیدند. از مجموع شاگردانیکه شامل امتحان گردیدند، 95 فیصد آن کامیاب¹ و 5 فیصد آن ناکام گردیدند. شاگردانیکه در امتحان حضور نمی یابند و یا به دلیل دیگری شامل امتحان نمیگردند و یا هم در امتحان سالانه ناکام میشوند، صنف خویش را دوباره تکرار می کنند.

¹ معیار کامیابی اخذ حد اقل 40 فیصد نمره در هر مضمون بصورت انفرادی است اما مجموع نمرات تمام مضمون ها باید 50 فیصد کل نمرات را تکمیل نماید. در صورتیکه حد اقل نمره در کمتر از 4 مضمون کمتر از 40 فیصد باشد شاگرد مشروط شمرده میشود و برایش چانس دوم امتحان داده میشود.

وزارت معارف سکتور خصوصی را جهت سهمگیری و سرمایه گذاری در راستای تعلیم و تربیه غرض فراهم نمودن فرصت دسترسی اطفال به تعلیم، تشویق نموده است. در سال 1390 به تعداد 71 باب مکتب خصوصی جدید جواز فعالیت را در یافت و به فعالیت آغاز نمودند. تعداد مجموع مکاتب خصوصی در سراسر کشور از 440 باب در سال 1389 (به 511 باب (بشمول 60 ابتدائیه، 106 متوسطه و 345 لیسه) افزایش یافت و 124,408 تن شاگرد در این مکاتب مصروف فراگیری تعلیم میباشند. به اساس قانون معارف کشور، کیفیت تدریس و آموزش در مکاتب خصوصی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و معیار های تعلیمی تطبیق میگردند.

فعالیت اصلی 2: اعمار مکاتب

اعمار مکاتب یکی از اولویت های مهم برای وزارت معارف میباشد. در سال جاری کار ساختمان 519 باب مکتب، از جمله 36 پروژه از بودجه انکشافی اصلی داخلی و 483 پروژه از بودجه خارجی با شرکت های ساختمانی قرارداد و کار اعمار آن آغاز گردید. برعلاوه، به تعداد 729 مکتب و 1,025 متباقی پروژه که شامل ترمیم دیوار احاطه، اعمار مبرز صحن و حفر چاه های آب آشامیدنی که کار اعمار آن قبلاً آغاز گردیده بود تکمیل و به بهره برداری سپرده شد که در نتیجه محیط تعلیمی مناسب برای 204,120 تن شاگرد فراهم گردید.

اعمار مبرز های صحنی و تهیه آب آشامیدنی صحنی برای شاگردان مکاتب یکی از نیاز های عمده بشمار میرود و امسال برای 208 باب مکتب موجود، تسهیلات آب آشامیدنی و مبرز صحنی فراهم گردید. بر علاوه به تعداد 142,424 میز و چوکی برای مکاتب موجود تهیه و ترمیمات ابتدائی تعدادی از مکاتب با استفاده از بودجه عادی صورت گرفت.

فعالیت اصلی 3: فعالیت های ماورای نصاب تعلیمی

به تعداد 2,250 تیم ورزشی مکاتب در رشته های مختلف فعالیت دارند. به تیم های ورزشی 1,595 باب مکتب وسایل و تجهیزات ورزشی از طرف وزارت معارف و سایر شرکای معارف فراهم گردید. در سال جاری به تعداد 1,120 تن شاگرد در مسابقات المپیک در داخل و خارج از کشور اشتراک نمودند و در رشته های (...تکواندو، بکس) دستاورد های قابل ملاحظه ای را از آن خود ساختند. با براه انداختن این برنامه ها، سرگرمی سالم برای رشد جسمی و روحی اطفال و نوجوانان مهیا گردید.

در بخش راه اندازی مسابقات، در سال روان وزارت معارف مسابقات اتلتیک خفیفه را میان لیسه های ذکور شهر کابل در استدیوم ورزشی کابل در رشته های خیز دور، خیز قدم دار، دیسک، گلوله و دوشهای 100، 200، 400 و 800 متری راه اندازی نمود. ورزش هاکی یکی از ورزش های قدیمی در افغانستان است که در جریان سه دهه نشانی از این ورزش در افغانستان وجود نداشت. خوشبختانه در سال جاری تیم های هاکی در یک تعداد مکاتب شهر کابل تنظیم و شاگردان آموزش دیدند و جهت تشویق جوانان و احیاء و تقویت ورزش هاکی، یک دور مسابقات آزمایشی میان 8 لیسه ذکور در شهر کابل را اندازی گردید.

خواندن سرود ملی یکی از فعالیت های ماورای نصاب تعلیمی میباشد و همه روزه قبل از شروع درس در مکاتب توسط شاگردان اجرا میگردد. این فعالیت روحیه همبستگی و وطن دوستی را در بین شاگردان تقویه مینماید. به منظور رشد و انکشاف توانمندی های تعلیمی و اجتماعی شاگردان، کمیته های فرهنگی و ادبی به اشتراک شاگردان و استادان در مکاتب فعالیت دارند.

به کمک وزارت صحت عامه و شرکای معارف، برنامه های آگاهی صحنی در مکاتب تدویر یافت و شاگردان تشویق گردیدند تا در حفظ الصحه شخصی و محیط مکتب سهم فعال بگیرند.

تأمین انضباط و نظم در مکاتب تأثیر عمده در پیشبرد تعلیم و تربیه و مساعد ساختن یک فضای آموزشی و تعلیمی مناسب برای شاگردان دارد. تیم های داوطلب سارندوی متشکل از شاگردان در مکاتب فعال میباشد و در تأمین نظم و انضباط بهتر با اداره مکتب همکاری مینمایند.

فعالیت اصلی 4: خدمات شاگردان

به تعداد 25 مکتب تعلیمات عمومی دارای لیلیه بوده و امکانات اعاشه و اباته برای 5,622 تن شاگرد فراهم گردید. این شاگردان روی بعضی ملحوظات چون کمبود معلمین مسلکی، پائین بودن سطح کیفیت تدریس و یا بروز ناامنی ها در مناطق شان، در مکاتب دارای لیلیه جذب گردیدند.

وزارت معارف به کمک مؤسسات همکار، قرطاسه و مواد درسی را به 3,171,688 تن شاگرد دوره ابتدائیه فراهم نمود تا اطفال و خانواده ها در عرصه تعلیم و تربیه تشویش بیشتر شوند و به خانواده های کم درآمد کمک صورت گیرد.

در سال روان برای 2,872,348 تن شاگرد دوره ابتدائیه و یکتعداد شاگردان اناث دوره متوسطهء مکاتب تعلیمات عمومی به کمک موسسه پروگرام غذائی جهان (WFP) مواد غذائی توزیع گردید. هدف از توزیع مواد غذائی دسترسی بیشتر شاگردان دوره ابتدائیه به تعلیم و تربیه و تشویق دختران غرض ادامه تعلیم در دوره ثانوی میباشد. این برنامه غذائی جهان یکی از برنامه های تقویت کننده اقتصاد خانواده های کم درآمد و تشویق کننده دختران جهت ادامه تعلیم شان در دوره ثانوی میباشد.

به منظور فراهم نمودن کمک های اولیه صحی برای شاگردان، به تعداد 1,003,427 تن شاگرد از خدمات صحی مستفید و 1,196 باب کلینیک صحی سیار فعال گردیدند. در عین حال بسته کمک های اولیه صحی به 4,350 مکتب فراهم گردید و 1,900 تن معلم در بخش کمک های اولیه آموزش دیدند. وزارت معارف در همکاری با وزارت صحت عامه و مؤسسات همکار در نظردارد تا قوه بینایی و شنوایی شاگردان جدید الشمول را معاینه و در صورت نیاز به علاج، به مراکز صحی معرفی نماید.

فعالیت اصلی 5: نظارت تعلیمی

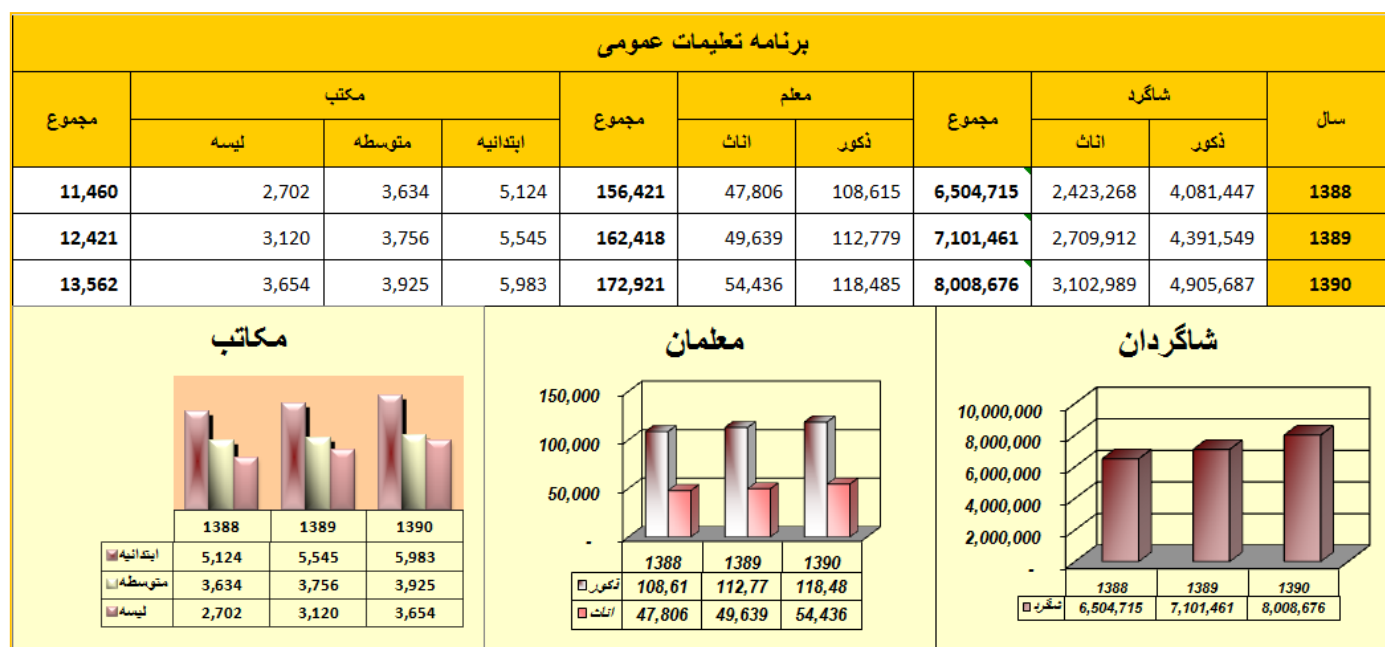
به تعداد 75 تن از اعضای نظارت تعلیمی به روشهای جدید نظارتی آموزش دیدند تا به منظور بهبود کیفیت تدریس و آموزش در مکاتب و نظارت بر مسایل علمی از مکاتب تعلیمات عمومی بازدید بعمل آورند. همچنین، به منظور نظارت بهتر از مکاتب، سیستم جدید نظارتی در مکاتب در حال انکشاف می باشد.

فعالیت اصلی 6: مدیریت و هماهنگی

در سال جاری به تعداد 1,333 شورای مشورتی و حمایتی جدید در مکاتب سراسر کشور تأسیس گردید. با تأسیس 1,333 باب شورای مشورتی و حمایتی جدید، مجموع شوراها در مکاتب تعلیمات عمومی به 12,209 باب افزایش یافت. اعضای این شورا متشکل از نمایندگان مردم، متنفذین و والدین شاگردان میباشند. این شوراها از یک سو مشکلات بوجود آمده در مکاتب را حل نموده و از سوی دیگر در نظم و انضباط مکاتب نقش مهمی را ایفا می نمایند. امسال به اثر نبود بودجه، اعضای شورا در مورد اهمیت تعلیم و تربیه دختران، بهبود کیفیت تعلیم و تربیه و محافظت از مکاتب تحت آموزش قرار نگرفتند.

در سال روان به تعداد 1,110 تن شاگرد از طریق بورسیه های تحصیلی دراز مدت (لیسانس) به کشور های هندوستان (420 بورسیه)، پاکستان (400 بورسیه)، قزاقستان (90 بورسیه)، ترکیه (100 بورسیه) و روسیه (100 بورسیه) معرفی شدند. هدف از فراهم سازی بورسیه های تحصیلی، ارتقای ظرفیت محصلین اعزام شده و آشنایی آنها با پیشرفت ها و تجربیات دیگر کشورها می باشد.

جلسات گروپ کاری برنامه تعلیمات عمومی بصورت منظم و بطور ماهوار برگزار گردید. هدف از برگزاری جلسات ماهوار، تنظیم و هماهنگ سازی فعالیت های برنامه تعلیمات عمومی با سایر برنامه ها، غور نمودن روی پالیسی ها و بررسی موضوعات تطبیق برنامه عنوان شده است.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود معلمین مسلکی: از مجموع کل معلمین برنامه تعلیمات عمومی، 68 فیصد آن غیر مسلکی میباشند و یا دارای تحصیلات پائین تر از صنف 12 هستند.
- کمبود معلم: با در نظر داشت قوانین و معیار های تعلیمی وزارت معارف، نسبت شاگرد به معلم به طور اوسط یک معلم برای 35 شاگرد میباشد. در سال جاری تعداد شمولیت شاگردان در دوره ابتدائیه مکاتب تعلیمات عمومی 13 فیصد افزایش یافت درحالیکه نسبت تخصیص بست های داده شده از سوی وزارت مالیه کشور 4.6

فیصد (10 هزار بست) میباشد و کارمندان اداری نیز از همین بست ها استفاده میشوند. روشن است که این امر اثرات ناگوار را بالای کیفیت معارف میگذارد. همچنان کمبود معلم مسلکی اناث در 230 ولسوالی کشور باعث کم رنگ شدن شمولیت دختران در مکاتب ولسوالی ها گردیده است. امسال 159 ولسوالی کشور فاقد شاگردان اناث در دوره لیسه بوده اند.

- **کمبود تعمیر:** کمبود تعمیر برای مکاتب تعلیمات عمومی و در نتیجه استفاده از تعمیرهای کرایبی و محرومیت شمار زیادی از شاگردان از تعلیم و تربیه یک چالش عمده تلقی گردیده است. استفاده از تعمیرهای کرایبی علاوه بر غیر استندرد بودن آنها برای مکاتب، هزینه سالانه زیادی را بالای وزارت تحمیل می کند. امسال 813 باب تعمیر منحث مکتب برای شاگردان تعلیمات عمومی به کرایه گرفته شد که مبلغ مجموعی کرایه آن به بیشتر 193.4 میلیون افغانی میرسید. همچنان یک تعداد شاگردان در نتیجه نبود صنف درسی مناسب، زیر خیمه ها و یا هم در قضای باز درس میخوانند.
- **عدم امنیت در بعضی ولایات کشور:** ناامنی در بسیاری از ولایات باعث مسدود شدن مکاتب و محرومیت شماری زیاد شاگردان از تعلیم گردید. در سال جاری، به تعداد 502 باب مکتب در 71 ولسوالی 10 ولایت نا امن (مانند فراه، کندهار، زابل، ارزگان، پکتیکا، هلمند، خوست، پکتیا، بادغیس و نیمروز) مسدود گردیدند و باعث محرومیت به حدود 114 هزار تن شاگرد از تعلیم و تربیه گردید.
- **پایین بودن ظرفیت وزارت در اعمار لیلیه برای شاگردان مناطق ناامن:** به دلیل عدم امنیت، تهدید مکاتب، معلمین، شاگردان و والدین آنها و مسدود شدن شماری زیادی از مکاتب در مناطق ناامن، تقاضای زیاد برای شمولیت در مکاتب دارای لیلیه در مناطق امن وجود دارد. اما تعداد لیلیه های موجود برای جذب شاگردان کافی نیست. در حال حاضر برنامه تعلیمات عمومی دارای 5,622 تن شاگرد لیلیه میباشد و در نتیجه کمبود تعمیر لیلیه برای جذب بیشتر شاگردان نمیتواند شاگردان را در مکاتب لیلیه جذب نماید.
- **ضعف سیستم نظارت و ارزیابی:** ظرفیت ناکافی نظارت چنان از تطبیق نصاب تعلیمی و روش های تدریس و آموزش در مکاتب تعلیمات عمومی
- **ظرفیت ناکافی در مدیریت مکتب:** ناکافی بودن ظرفیت مدیریت مدیران مکاتب و عدم دسترسی به منابع جهت رفع نیازمندی های مکاتب
- **مشکلات تدارکاتی:** طولانی بودن پروسه تدارکات و در نتیجه به تأخیر افتادن اعمار پروژه های ساختمانی

پیشنهادهای راه حل ها

- **برنامه تربیه معلم** باید در آموزش و ارتقای معلمین موجود تعلیمات عمومی تمرکز بیشتر نماید.
- **افزایش تعداد معلمین:** وزارت معارف و همکاران انکشافی باید وزارت مالیه کشور، پارلمان و تمویل کنندگان را متقاعد به تخصیص بودجه کافی غرض استخدام معلمین و کارمندان بیشتر نمایند. تخصیص 10 هزار بست نظر به میزان شمولیت 1 میلیون تن شاگردان بسنده نبوده نیاز به استخدام بیشتر معلمین و کارمندان دارد. استخدام

معلمین باید در تناسب به افزایش تعداد شاگردان (13 فیصد) قرار داشته باشد. اولویت بیشتر به معلمین اناث داده شود. همچنان مبالغ تشویقی برای آنعده معلمین اناث که می‌خواهند در مکاتب دهات کشور (محلات دور دست که به معلمین اناث نیاز دارد) خدمت کنند، در نظر گرفته شود.

- **تقویت نهادهای های مردمی:** مردم و بزرگان محلی باید از حمایت کامل برخوردارند گردند تا در مورد بازگشائی مکاتب مسدود شده با مخالفان صحبت و مذاکره نمایند. همچنان نقش شورا های مکاتب و مردم محل در جهت تأمین امنیت مکاتب، تقویت گردد.
- **افزایش شمار لیلیه ها:** به منظور بهبود دسترسی شاگردان مناطق ناامن و دور دست به تعلیم و تربیه، وزارت معارف شمار مکاتب دارای لیلیه را افزایش دهد.
- **تقویت سیستم نظارت و ارزیابی:** سیستم نظارت و ارزیابی برنامه تعلیمات عمومی به اساس نیازمندی های نظارتی تجدید و اصلاحات لازم بوجود بیاید. و نظارت چپان شایسته استخدام و آموزش داده شوند.
- **ارتقای ظرفیت مدیریت مدیران مکاتب:** برنامه آموزشی انکشاف مسلکی و مدیریت سازمانی برای مدیران مکاتب فراهم گردد. بودجه کافی جهت رفع نیازمندی ها و بهبود کیفیت مکاتب تدارک داده شود.
- **تجدید و اصلاح پروسه تدارکات:** پروسه تدارکات باید تجدید، تسریع و غیرمرکزی گردد تا برنامه ها و پروژه های معارف بموقع و بدون تأخیر تطبیق گردند.
- **تأسیس مکاتب جدید:** مکاتب جدید و صنوف الحاقیه جدید در ساحات و مناطق دوردست تأسیس گردد و برنامه های آگاهی عامه جهت جذب اطفال خارج از مکتب راه اندازی گردد.

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، به تعداد 951 هزار تن شاگرد جدید در مکاتب تعلیمات عمومی جذب و 660 باب مکتب ابتدائیه جدیداً تأسیس گردد.

وزارت معارف 243 برنامه های آگاهی عامه را به سطح ملی، ولایتی و قریه جات توسط معلمین مکاتب، شورا ها و رسانه های گروهی راه اندازی نمود هدف از این برنامه ها، ترغیب خانواده ها غرض شمولیت اطفال شان در مکاتب بوده است که در نتیجه بتعداد 1,087,009 تن شاگرد (41.53 فیصد اناث) در صنف اول شامل گردیدند که 89.59 فیصد میزان شمولیت ناخالص را در صنف اول تشکیل میدهد. تعداد مجموعی شاگردان تعلیمات عمومی از 7.1 میلیون تن در سال 1389 به 8,008 میلیون تن در سال 1390 افزایش یافت که 3.1 میلیون آنرا شاگردان اناث تشکیل میداد. همچنان در سال جاری، به تعداد 150,201 تن شاگرد که 30 فیصد آنرا شاگردان اناث تشکیل میداد از صنف دوازده مکاتب تعلیمات عمومی فارغ گردیدند.

جهت فراهم نمودن فرصت دسترسی اطفال به مکتب، وزارت معارف 1,141 باب مکتب جدید را به اساس تقاضای مردم تأسیس نمود. برعلاوه، 7,090 صنف الحاقیه در قریه جاتی که اطفال به مکتب دسترسی نداشتند و یا ایجاب اعمار مکتب را نمیکرد، تأسیس گردید. 1,333 شورا مکاتب نیز بمنظور سهم گیری والدین در تصمیم گیری های تعلیمی و نظارت از کیفیت تعلیم و تربیه در مکاتب، جدیداً تأسیس گردید.

هدف کلی

نظام تعلیمات اسلامی به منظور تربیه قوای بشری دارای قابلیت های لازم برای تدریس، تبلیغ، امامت، ایفای وظیفه در نهادهای دولتی و غیر دولتی و خصوصی و ادامه تحصیل در مؤسسات تحصیلات عالی انکشاف و بهبود می یابد.

شاخص های عمده	1389	هدف 1390	دستآورد ها	هدف 1393
تعداد شاگردان تعلیمات اسلامی	171,564	190,924	201,954	288,786
تعداد مدارس	626	750	683	858
تعداد مدرس	5,041	5,435	5,787	7,976

پیشرفت در اجراآت

فعالیت اصلی 1: توسعه دسترسی متوازن به تعلیمات اسلامی

افزایش شمولیت طالب العلمان مخصوصاً دختران نیاز به بلند بردن آگاهی خانواده ها در مورد اهمیت تعلیم و تربیه و تشویق والدین به شمولیت اطفال شان به مراکز تعلیمات اسلامی دارد. در سال 1390 مجموعاً 79 برنامه آگاهی عامه جهت افزایش شمولیت اطفال در مراکز تعلیمات اسلامی بخصوص شمولیت دختران در سراسر کشور راه اندازی گردید. شوراهای مدارس نقش کلیدی را در این راستا ایفا و مردم محل را به حمایت از تعلیمات اسلامی تشویق نمودند. مدرسین مراکز تعلیمات اسلامی بصورت منظم در مورد اهمیت تعلیمات اسلامی و نتایج آن به طالب العلمان مدارس معلومات ارائه نمودند که این معلومات بوسیله آنان به خانواده هایشان انتقال و آنها را تشویق نمود تا در مورد تعلیم و تربیه اطفال شان توجه بیشتر نمایند.

در سال 1390 به تعداد 39,273 طالب العلم جدید منجمله 21.07 فیصد اناث در مراکز تعلیمات اسلامی شامل گردیدند.

با شمولیت طالب العلمان جدید در مراکز تعلیمات اسلامی، تعداد مجموعی آنها از 171,564 تن (13 فیصد اناث) در سال 1389 به 201,954 تن (15.85 فیصد اناث) در سال 1390 افزایش یافت. در عین حال به تعداد 12,090 تن طالب العلم (3 فیصد اناث) منجمله 7,150 تن از مدارس، 2,497 تن از دارالحفاظ ها و 2,443 تن از دارالعلوم ها فارغ گردیدند.

به منظور تسهیل شمولیت طالب العلمان جدید و بهبود کیفیت تدریس، به تعداد 746 تن معلم جدید که 6 فیصد آن اناث میباشد استخدام و نظر به ضرورت در مراکز تعلیمات اسلامی توزیف گردیدند. با استخدام مدرسین جدید، مجموع مدرسین تعلیمات اسلامی از 5,041 تن (3.4 فیصد اناث) در سال 1389 به 5,787 تن (5 فیصد اناث) در سال 1390 افزایش یافت. در سال جاری 164 باب مرکز تعلیمات اسلامی جدید در محلاتی که مردم تقاضا داشتند و معیار های ایجاد مراکز تعلیمات اسلامی جدید را دارا بود تأسیس گردید. جمعاً تعداد مراکز تعلیمات اسلامی در سراسر کشور از 519 باب در سال 1389 به 683 باب در سال 1390 (468 مدرسه، 116 دارالحفاظ، 99 دارالعلوم) افزایش یافت. قابل یادآوریست که به اثر تقاضای مردم برای تأسیس مراکز تعلیمات اسلامی جدید، برنامه تعلیمات اسلامی مراکز جدید را تأسیس نمود که در نتیجه تعداد الحاقیه ها در آن محلات کاهش یافت. یعنی در سال گذشته 107 باب صنف الحاقیه در محلات مختلف فعالیت داشتند و با تأسیس مراکز جدید تعلیمات اسلامی این تعداد به 58 باب کاهش یافت.

تدریس در مراکز تعلیمات اسلامی مطابق به پلان تعلیمی پیش برده شده است اما در تعدادی از مراکز تعلیمات اسلامی به دلایل کمبود معلمین مسلکی، مضامین نصاب تعلیمی بصورت کامل تطبیق نگردیده است. برای ارزیابی دستاورد های آموزشی طالب العلمان، دو امتحان اخذ گردید. امتحان اول در وسط سال بعد از چهار نیم ماه تدریس اخذ گردید تا از تطبیق منظم پلان نصاب تعلیمی و دستاورد های طالب العلمان ارزیابی صورت گیرد. امتحان دوم یا سالانه بعد از هشت و نیم ماه و تکمیل نصاب تعلیمی اخذ گردید تا مشخص گردد که طالب العلمان اهداف آموزشی نصاب تعلیمی را در جریان سال تعلیمی تکمیل نموده اند. از مجموع طالب العلمان 80 فیصد آن شامل امتحان گردیدند و متباقی 20 فیصد آن نسبت غیر حاضری زیاد و یا دایمی از امتحان محروم گردیدند. از مجموع طالب العلمان که شامل امتحان گردیدند 95 فیصد آن کامیاب و 5 فیصد آن ناکام گردیدند.

وزارت معارف سکتور خصوصی را جهت سهمگیری و سرمایه گذاری در عرصه فراهم نمودن فرصت های تعلیمات دینی برای اطفال، تشویق نمود. در سال 1390 به تعداد 8 مرکز تعلیمات اسلامی خصوصی جدید جواز فعالیت را دریافت و به فعالیت آغاز نمودند. با تأسیس 8 مرکز جدید، مجموع مراکز تعلیمات اسلامی خصوصی از 27 باب در سال 1389 به 35 باب در سال 1390 افزایش یافت و 7,777 تن طالب العلم در این مراکز تحت آموزش تعلیمات اسلامی قرار گرفتند. به اساس قانون معارف کشور، کیفیت تدریس و آموزش در مکاتب تعلیمات اسلامی خصوصی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و معیار های تعلیمی تطبیق میگردند.

فعالیت اصلی 2: اعمار مراکز تعلیمات اسلامی

اعمار مراکز تعلیمات اسلامی یکی از اولویت های مهم برای وزارت معارف میباشد. در سال جاری کار ساختمان 1 باب دارالعلوم تعلیمات اسلامی از بودجه انکشافی اصلی و بودجه خارجی با شرکت ساختمانی قرارداد و کار اعمار آن آغاز گردید. در مجموع به تعداد 3 باب مدرسه، 2 باب دارالعلوم و 1 باب دارالحفاظ تعلیمات اسلامی تحت کار میباشند. همچنان به تعداد 16 باب صنف درسی جدید برای طالب العلمان مراکز تعلیمات اسلامی جدیداً اعمار و به دسترس قرار داده شد که در نتیجه به تعداد 400 تن طالب العلم از فضای مناسب آموزشی مستفید شدند.

اعمار مبرز های صحی و تهیه آب آشامیدنی صحی برای طالب العلمان مراکز تعلیمات اسلامی یکی از نیاز های عمده بشمار میرود و امسال برای 22 باب مرکز تعلیمات اسلامی موجود تسهیلات آب آشامیدنی و مبرز صحی فراهم گردید. برعلاوه به تعداد 16,000 پایه میز و چوکی برای مراکز تعلیمات اسلامی موجود تهیه و ترمیمات ابتدائی تعدادی از مراکز تعلیمات اسلامی با استفاده از بودجه عادی انجام صورت گرفت.

فعالیت اصلی 3: ارائه خدمات به طالب العلمان

برای به تعداد 12,156 تن طالب العلم در 50 باب مرکز تعلیمات اسلامی دارای لیلیه، تسهیلات اعاشه و اباته فراهم گردید. بر علاوه به منظور فراهم نمودن کمک های اولیه صحی برای طالب العلمان، بسته کمک های اولیه صحی به 10 مرکز تعلیمات اسلامی فراهم گردید و 10 تن مدرس در بخش کمک های اولیه آموزش دیدند.

فعالیت اصلی 4: نظارت تعلیمی

به تعداد 40 تن از اعضای نظارت تعلیمی به روشهای جدید نظارتی آموزش دیدند و به منظور بهبود کیفیت تدریس و آموزش از مراکز تعلیمات اسلامی، بازدید بعمل آوردند. در سال جاری از 540 باب مرکز تعلیمات اسلامی (سه مرتبه در سال) نظارت تعلیمی صورت گرفت. همچنین به منظور نظارت بهتر از مراکز تعلیمات اسلامی، سیستم جدید نظارتی در مراکز اسلامی در حال انکشاف می باشد.

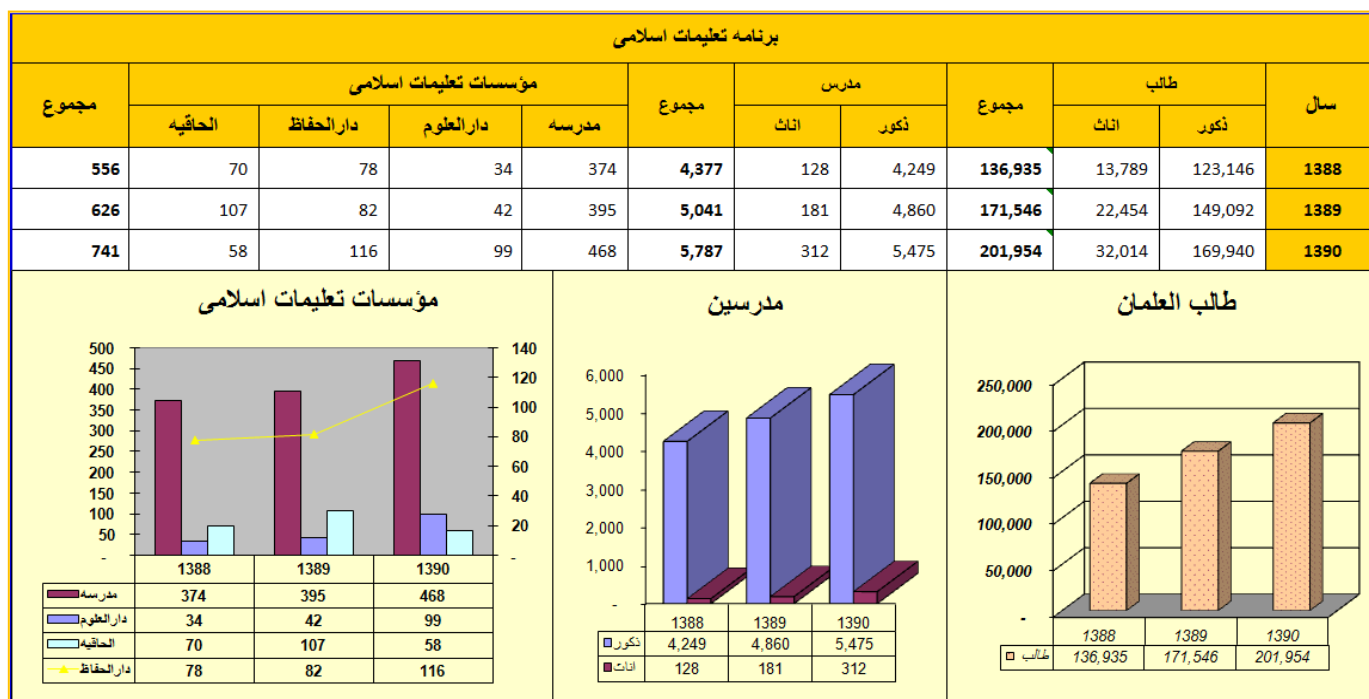
فعالیت اصلی 5: مدیریت و هماهنگی

در سال جاری به تعداد 247 شورای مشورتی و حمایتی در مدارس و دارالعلوم های تعلیمات اسلامی تأسیس گردید. اعضای این شورا متشکل از نمایندگان مردم، متنفذین و والدین طالب العلمان میباشند. این شورا ها از یک سو مشکلات بوجود آمده در مراکز تعلیمات اسلامی را حل نموده و از سوی دیگر در نظم و انضباط مراکز تعلیمات اسلامی نقش مهمی را ایفا می نمایند.

در مطابقت با لایحه رسمی وزارت معارف به علمای که دارای تحصیلات خصوصی هستند و یا هم اسناد و مدارک تعلیمی تأیید نشده دارند، بعد از تثبیت سویه تحصیلی، اسناد و مدارک رسمی تعلیمی داده میشود. از همین جهت، در سال جاری به تعداد 6,800 تن عالم دین، مدرک تعلیمی دولتی را بدست آوردند.

در سال روان به تعداد 5 تن طالب العلم از طریق بورسیه های تحصیلی دراز مدت به کشور ترکیه معرفی گردیدند. هدف از فراهم سازی بورسیه های تحصیلی، ارتقای ظرفیت طالب العلمان اعزام شده و نیز آشنایی آنها با پیشرفت ها و تجربیات دیگر کشور های اسلامی در زمینه تعلیمات اسلامی می باشد.

مشکلات تطبيق برنامه

- **کمبود مدرسين مسلکی:** از مجموع 5,787 تن مدرس در برنامه تعلیمات اسلامی، 61 فیصد آن غیر مسلکی میباشد.
- **کمبود مدرسين اناث:** یکی از علت های اساسی کم رنگ بودن شمولیت طالب العلمان اناث در مدارس اسلامی، کمبود معلمین اناث میباشد.
- **کمبود تعمیر:** کمبود تعمیر برای مراکز تعلیمات اسلامی و در نتیجه استفاده از تعمیرهای کرایه و محرومیت شماری زیادی از طالب العلمان از تعلیم و تربیه یک چالش عمده تلقی میگردد. تاکنون 65 فیصد مراکز تعلیمات اسلامی تعمیر قابل استفاده ندارند.
- **ضعف سیستم نظارت و ارزیابی:** ظرفیت ناکافی نظارت چنان از تطبیق نصاب تعلیمی و روش های تدریس و آموزش در مراکز تعلیمات اسلامی
- **نبود سیستم معلوماتی برای اداره تعلیم و تربیه**

پیشنهادهای راه حل ها

- تربیه معلم باید در عرصه آموزش مسلکی مدرسین موجود تعلیمات اسلامی و ارتقای ظرفیت آنها توجه نماید.
- استخدام و افزایش مدرسین اناث در مراکز تعلیمات اسلامی
- تأسیس مراکز تعلیمات اسلامی جدید و ایجاد صنوف الحاقیه در مناطق دور دست و راه اندازی برنامه های آگاهی عامه جهت جلب اطفال خارج از مدرسه
- تقویت سیستم نظارت و ارزیابی: سیستم نظارت و ارزیابی برنامه تعلیمات اسلامی به اساس نیازمندی های نظارتی تجدید و اصلاحات لازم بوجود بیاید. و نظارت چنان شایسته استخدام و آموزش داده شوند.
- ایجاد بخش سیستم معلوماتی برای اداره تعلیم و تربیه برای برنامه تعلیمات اسلامی جهت پیگیری از پیشرفتهای حاصله از فعالیتهای برنامه.

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، به تعداد 31,450 هزار تن طالب العلم جدید در مراکز تعلیمات اسلامی جذب و 95 مرکز تعلیمات اسلامی جدیداً تأسیس گردد.

در سال 1390، به تعداد 39,273 تن طالب العلم در مراکز تعلیمات اسلامی جدیداً شامل، 746 تن مدرس استخدام و 57 باب مرکز تعلیمات اسلامی جدیداً تأسیس گردید. جمعاً 201,954 تن طالب العلم توسط 5,787 تن مدرس در 683 باب مرکز تعلیمات اسلامی در کشور مصروف فراگیری تعلیمات دینی هستند.

برنامه فرعی 2: انکشاف نصاب تعلیمی، تربیه معلم و آموزش ساینس

برنامه فرعی 2.1: انکشاف نصاب تعلیمی

هدف کلی

فراهم نمودن کتب درسی، مواد ممد درسی و مواد آموزشی با کیفیت، مطابق نصاب تعلیمی جدید، مبتنی بر اساسات اسلامی و ارزشهای ملی، با در نظر داشت معیارهای علمی معاصر و نیازمندی های فعلی و آینده جامعه.

پیشرفت در اجراآت

انکشاف پالیسی و تجدید نظر نصاب تعلیمی، کتب درسی و رهنمای معلم

به سلسله تحقیقات منظم قبلی، ریاست انکشاف نصاب تعلیمی تلاش نموده است تا میزان یادگیری شاگردان را از طریق اصلاح نصاب براساس نیازمندیهای جامعه در عرصه های دانش و مهارت افزایش دهد و راه های خلاقانه را در جهت تهیه مواد آموزشی برای شاگردان در پیش گیرد. ارزیابی اجرای موثر برنامه های مدارس و تطبیق نصاب تعلیمی بصورت کامل و درست در مکاتب، از جمله فعالیت های اصلی این برنامه میباشد.

انکشاف کتب درسی جدید برای صنوف 10 تا 12 که کار تألیف و تدوین آن قبلاً آغاز گردیده بود به چاپ رسید و برای شاگردان مکاتب تعلیمات عمومی توزیع گردید. همچنان کار انکشاف رهنمای معلم برای صنوف 10 - 12، 70 فیصد پیشرفت نموده است و قرار است در سال 1391 تکمیل و به زیور چاپ سپرده شود.

ریاست انکشاف نصاب تعلیمی 48 عنوان کتاب درسی را به 8 زبان سوم (ازبکی، نورستانی، پشه ئی، بلوچی، ترکمنی، شغنانی، گجری و واخانی) برای صنوف 1 - 6 تألیف، تدوین و به زیور چاپ سپرده است. قرار است کتب درسی چاپ شده در سال

آینده توزیع و به دسترس شاگردان مکاتب قرار داده شود.

ریاست انکشاف نصاب تعلیمی 63 عنوان کتب درسی را برای صنوف 7 - 9 مدارس دینی تألیف و تدوین نموده است و عنقریب به چاپ سپرده خواهد شد.

چاپ و توزیع کتب درسی و مواد آموزشی

در سال جاری به تعداد 5.9 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 7 - 9 که قبلاً با دو مطبعه داخلی و خارجی به نام های مطبعه بهیر و پی تمبرا (در کشور هندوستان) قرار داد گردیده بود به چاپ رسید. از این جمله، 3.2 میلیون جلد آن انتقال و در گدام های پل خرچی مواصلت نمود که بعداً برای شاگردان دوره متوسطه تعلیمات عمومی توزیع گردید. از مجموع 5.9 میلیون جلد کتاب درسی چاپ شده، 2.7 میلیون جلد آن در مسیر افغانستان - پاکستان در حال انتقال میباشد. با رسیدن کتب درسی چاپ شده، کار توزیع آن برای شاگردان مکاتب بزودی آغاز خواهد شد.

همچنان در سال روان به تعداد 7.5 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 10 - 12 مکاتب تعلیمات عمومی به همکاری مالی سازمان USFORA در مطبعه الغوری تحت چاپ قرار گرفت که از مجموع کتب چاپ شده، 4.4 میلیون جلد به وزارت معارف تسلیم داده شد و متباقی در مسیر افغانستان - پاکستان در حال انتقال میباشد. در ضمن، 15.8 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 10 - 12 مکاتب تعلیمات عمومی بشمول راهنمای معلم و لسان های سوم که قبلاً با دو مطبعه هندوستان (بنام های گرامیدیا و اورنیتل) قرار شده بود به چاپ رسید و در مسیر افغانستان - پاکستان در حال انتقال میباشد.

امسال قرار داد چاپ 16.4 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 1 - 6 با مطبعه پی تمبرا صورت گرفته است و قرار است طی ربع اول سال 1391 به وزارت معارف تسلیم داده شود.

ظرفیت سازی

ریاست انکشاف نصاب تعلیمی به منظور ارتقای ظرفیت کارمندان این ریاست، یک پلان جامع ارتقای ظرفیت ها را تهیه کرده است. براساس این پلان در سال روان به تعداد 48 تن از مؤلفین کتب درسی به کشور ایران (برای مدت یک ماه) و یک تن مؤلف جهت ادامه تحصیلات به درجه ماستری به استرالیا اعزام گردیدند. در عین حال در سال جاری 8 تن مؤلف به پوهنتون کابل جهت ادامه تحصیلات ماستری شامل گردیدند.

مدیریت و هماهنگی

به منظور ایجاد شرایط کاری مناسب برای کارمندان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی، لوازم دفتری مانند میز و چوکی و کمپیوتر و دیگر تجهیزات برای تمام کارمندان تدارک گردید. تنها در بخش دسترسی به کمپیوتر، 70 فیصد کارمندان دارای کمپیوتر میباشند و قرار است طی سال آینده برای تمام کارمندان ریاست انکشاف نصاب تعلیمی کمپیوتر فراهم گردد.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود متخصصین مسلکی غرض ارزیابی از تطبیق نصاب تعلیمی جدید
- کمبود متخصص برای بازنگری نصاب و کتاب های درسی تعلیمات عمومی و اسلامی و انکشاف سیستم ارزیابی پیشرفت شاگردان. کمبود متخصصین مسلکی غرض ارزیابی از تطبیق نصاب تعلیمی جدید
- کمبود متخصص برای بازنگری نصاب و کتاب های درسی تعلیمات عمومی و اسلامی و انکشاف سیستم ارزیابی پیشرفت شاگردان.
- نظارت به گونه خوب از مکاتب و چگونگی پروسه تدریس صورت نمیگیرد

- معلمان به وظایف خویش بطور منظم و دوامدار حاضر نمیگردند
- تعداد زیاد معلمان بدون داشتن پلان منظم درسی تدریس می نمایند
- در بعضی مکاتب شاگردانیکه در امتحان کانکور ناکام میمانند پس در همان مکتب به حیث معلم مقرر میگردند
- کتب درسی به وقت مناسب به شاگردان داده نمیشود
- کتب درسی در اکثر مکاتب به اندازه کافی به شاگردان داده نشده است
- کیفیت کاغذ کتب پائین است

پیشنهادهای و راه حل ها

- استخدام و جذب متخصصین غرض ارزیابی از تطبیق نصاب تعلیمی جدید و انکشاف کتب جدید
- استخدام و به کارگیری از کمکهای تکنیکی برای انکشاف سیستم ارزیابی پیشرفت شاگردان
- استخدام فارغ التحصیلان جوان پوهنتون ها و فرستادن آنها به بورسیه کشورهای منطقه در رشته انکشاف نصاب تعلیمی جهت برطرف نمودن نیازهای بلندمدت ریاست انکشاف تعلیمی به متخصصین.
- نظارت منظم از مکاتب و پروسه تدریس
- پایند شدن معلمان به صنوف درسی شان
- تهیه یک پلان تدریسی منظم توسط معلمان
- استخدام معلمان شایسته و لایق در مکاتب
- توزیع بموقع کتب درسی برای شاگردان
- توزیع کتب درسی برای تمام شاگردان بطور کافی
- بررسی و کنترل از کیفیت کتب درسی چاپ شده

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، 89 عنوان کتاب درسی (صنوف 10-12)، 95 عنوان کتاب راهنمای معلم (صنوف 10-12) تعلیمات عمومی و اسلامی تألیف، 48 عنوان کتاب درسی (صنوف 1-6) به زبانهای سوم انکشاف و 63 عنوان کتاب درسی صنوف 7-9 تعلیمات اسلامی تألیف میگردد

انکشاف کتب درسی جدید برای صنوف 10-12 که کار تألیف و تدوین آن قبلاً آغاز گردیده بود به چاپ رسید انکشاف 48 عنوان کتاب درسی به هشت زبان سوم برای صنوف 1-6 تألیف، تدوین و به چاپ سپرده شد. 63 عنوان کتاب درسی برای صنوف 7-9 تعلیمات اسلامی تألیف و تدوین گردید و عنقریب به چاپ سپرده خواهد شد.

امسال در بخش چاپ کتب درسی برای شاگردان، 5.9 میلیون جلد برای صنوف 7-9، 7.5 میلیون جلد برای صنوف 10-12 به همکاری مالی سازمان USFORA و 15.8 میلیون جلد برای صنوف 10-12 بشمول راهنمای معلم و زبان های سوم به چاپ رسیده است. همچنان قرار داد چاپ 16.4 میلیون جلد کتاب درسی برای صنوف 1-6 صورت گرفت و قرار است در ربع اول سال 1391 کتب مذکور به وزارت معارف تسلیم داده شود.

برنامه فرعی 2.2: تربیه معلم

هدف کلی

انکشاف قابلیت های اساسی معلمان ذکور و اناث جهت بهبود کیفیت تدریس و پیشرفت تعلیمی شاگردان در مکاتب عمومی و مدارس دینی.

شاخص های عمده	1389	هدف 1390	دستآورد ها	هدف 1393
تعداد محصلان	50,256	50,000	56,485	110,000
تعداد استادان	1,252	1,892	1,627	4,009
تعداد دارالمعلمین ها و مراکز حمایتی	129	220	178	364

پیشرفت در اجراآت

دسترسی به تعلیمات عالی تربیه معلم

در سال تعلیمی 1390 به تعداد 29,091 تن محصل جدید (39 فیصد اناث) در صنف سیزدهم مراکز تربیه معلم در سراسر کشور جذب گردیدند. با جذب محصلان جدید، مجموع محصلان تربیه معلم از 50,256 تن (40 فیصد اناث) در سال 1389 به 56,485 تن (38.68 فیصد اناث) در سال 1390 ازدیاد یافت.

امسال به تعداد 15,397 تن محصل (33.9 فیصد اناث) از برنامه آموزشی داخل خدمت و 10,983 تن محصل (43.7 فیصد اناث) از برنامه آموزشی قبل از خدمت تربیه معلم فارغ گردیدند. وزارت معارف پالیسی را انکشاف داده است که در آن استخدام معلمین جدید محدود گردیده و تنها معلمین که حداقل صنف 14 را تکمیل نموده باشند استخدام میگردند این در حالیست که فارغان مراکز تربیه معلم که دارای تحصیلات عالی صنف 14 هستند و از آموزش های عالی تدریس و آموزش برخوردار هستند استخدام میگردند.

به منظور تسهیل شمولیت محصلان جدید در مراکز تربیه معلم و بلند بردن کیفیت تدریس، به تعداد 208 تن استاد جدید (14.42 فیصد اناث) استخدام و نظر به ضرورت در مراکز تربیه معلم در ولایات توزیف گردیدند. با استخدام 208 تن استاد جدید، مجموع استادان تربیه معلم از 1,419 تن (18.6 فیصد اناث) در سال 1389 به 1,627 تن (18.13 فیصد اناث) در سال 1390 افزایش یافت.

بنیاد و ستون فقرات برنامه تربیه معلم را دارالمعلمین ها در مراکز ولایات و مراکز حمایوی مستقر در ولسوالی ها تشکیل میدهد. در حال حاضر این برنامه دارای 42 دارالمعلمین فعال در تمام ولایات و 136 مرکز حمایوی فعال در سطح ولسوالی ها میباشد. قابل ذکر است که امسال به تعداد 77 باب مرکز حمایوی از جمع 136 باب با درنظر داشت ایجاب معیار های تأسیس در ولسوالی ها جدیداً تأسیس و به بهره برداری سپرده شد. همچنان 42 باب الحاقیه تربیه معلم در محلات که محصلان به دارالمعلمین ها و مراکز حمایوی تربیه معلم دسترسی ندارند ایجاد و محصلین مصروف آموزش قرار دارند. در مجموع تربیه معلم دارای 220 باب مرکز آموزشی در سراسر کشور میباشد.

وزارت معارف سکتور خصوصی را جهت سهمگیری و سرمایه گذاری در عرصه توسعه و انکشاف بیشتر برنامه تربیه معلم و فراهم آوری فرصت های بیشتر برای معلمان افغانستان تشویق نموده است. در سال 1390 به تعداد 10 مرکز خصوصی تربیه معلم، جواز فعالیت را دریافت و به فعالیت آغاز نمودند. تعداد مجموع مراکز خصوصی تربیه معلم به 33 باب افزایش یافت.

اعمار مراکز تربیه معلم

اعمار مراکز تربیه معلم یکی از اولویت های مهم وزارت معارف در راستای فراهم آوری تسهیلات دسترسی برای محصلان بحساب می آید. در سال جاری کار ساختمان 5 باب مرکز تربیه معلم از بودجه انکشافی اصلی و بودجه خارجی با شرکت های ساختمانی قرارداد و کار اعمار آن آغاز گردید. در ضمن کار ساختمان 5 باب مرکز تربیه معلم به اتمام رسیده و هزاران تن محصل تحت تدریس و آموزش قرار دارند. از جانب دیگر کار اعمار 9 باب مرکز دیگر جریان دارد. ریاست تربیه معلم در همکاری نزدیک با ریاست انکشاف زیربنا های معارف یک پلان نظارتی را غرض انکشاف زیربنا های تربیه معلم (دارالمعلمین ها و مراکز حمایوی) در تمام ولایات ترتیب نمود. هدف از انکشاف پلان نظارتی، ارزیابی زیربنا های تربیه معلم و شناسائی نیازمندی های ایجاد در تمام ولایات میباشد.

ایجاد سیستم انکشاف مسلکی برای معلمین و مدیران مکاتب

تیم های تربیه معلم در ولسوالی ها "که در سال 2007 راه اندازی گردید" معلمین را در عرصه تعلیم و تربیه از طریق سیستم حمایوی تربیه معلم داخل خدمت به سطح ملی تحت آموزش قرار داده و صد ها و هزار ها تن معلم سالانه از این برنامه مستفد میشوند. تا کنون 5,000 تن معلم در 34 ولایت کشور تحت آموزش قرار گرفته اند. روند تطبیق این برنامه در 23 ولایت کشور از سوی بانک جهانی/اکویپ و در 11 ولایت از سوی سازمان USAID/BESST اجرا میشود.

خوشبختانه امسال به تعداد 90,410 تن معلم منجمله 27,477 تن اناث در برنامه آموزشی انست اول (INSET I) تحت آموزش قرار گرفتند. همچنان 64,256 تن معلم بشمول 15,284 تن اناث در برنامه آموزشی انست دوم (INSET II) تحت عنوان مطالعات انسانی و علوم ساینس در یک دور از صنف 1 - 12 آموزش های لازم را فرا گرفتند. برعلاوه، بیشتر از 10,000 تن از مدیران مکاتب در برنامه آموزش مدیریت مکتب 1 (SMT I) - 7,024 تن بشمول 529 تن اناث از طریق اکوپ و 2,976 تن از طریق سازمان BESST - تحت آموزش قرار گرفتند و از آغاز بهار سال 1390، 5,632 تن مدیر مکتب بشمول 267 تن اناث در برنامه آموزش مدیریت مکتب 2 (SMT II) اشتراک ورزیدند. ریاست تربیه معلم وزارت معارف طرح ریزی برنامه آموزش مدیریت مکتب 3 (SMT III) را نیز برای تمام مدیران مکاتب در نظر گرفته است که مواد آموزشی آن مواد آموزشی برنامه های قبلی را تقویت بخشیده و فعالیت های مکتب را با کلیه جزئیات آن مورد تحلیل و بررسی قرار میدهد. بیشتر مواد آموزشی برمبنای تقاضای مدیران مکاتب بعد از شناسائی نیازمندی های کاری شان تهیه و جهت رفع نیازمندی های مسئولیت کاری شان در عرصه مدیریت مکتب انکشاف یافته است. بطور مثال تقاضای آنها این بود تا مواد آموزشی بیشتر روی موارد چون ثبت اسناد، تهیه گزارشات و استفاده از معلومات و ارقام در عرصه پلان گذاری و ارزیابی برنامه های مکتب تهیه گردد. همچنان ریاست تربیه معلم یک برنامه وسیع را جهت آموزش ماستر ترینان تمام ولایات در کابل طرح نموده است که متعاقباً یکجا با ماستر ترینان پلان تطبیق آموزش 24,000 تن از مدیران مکاتب را در سراسر کشور انکشاف خواهد داد. در سال جاری تقریباً 500 تن از استادان تربیه معلم از تمام ولایات به کابل آمده و منحیث ماستر ترینان تحت آموزش قرار گرفتند و دوباره به ولایات شان برگشته و مدیران مکاتب را تحت آموزش قرار دادند و در نتیجه 21,573 تن مدیر مکتب در ربع اخیر 1390 از آموزش های لازم برخوردار گردید.

بیشتر از 3,500 تیم تربیوی ولسوالی (DT3) در بخش فعالیت های حلقات آموزشی معلمین، بازدید از صنف درسی و همکاری های تدریسی برای مکاتب عالی سهم گرفتند. گزارش ها حاکی از آن است که از صنف درسی 45,585 تن معلم بازدید بعمل آمده است. تطبیق 3,114 گروه حلقه آموزشی معلمین و 618 حلقه آموزشی مدیران مکاتب آغاز و در حال اجرا میباشد. برعلاوه هزاران تیم آموزشی به سطح ولسوالی که از سوی اکوپ تمویل میگردند در عرصه های تدریس مضامین مشکل و آموزش محتویات مضمونی در 2,196 باب مکتب لیسه همکاری و مساعدت می نمایند.

خلاصه دستاورد های تمام تمویل کنندگان از آغاز پروژه تا کنون

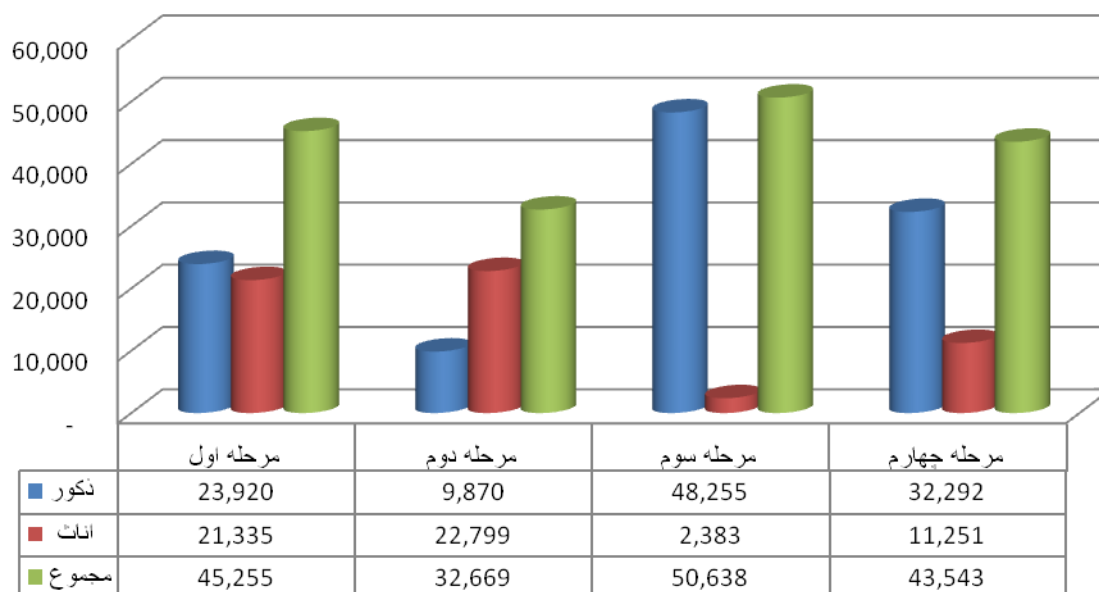
تعداد ساعات/دقیقه	تعداد HSA حمایت شده	تعداد معلمین در ALPT	تعداد گروه های آموزشی مدیران مکاتب	تعداد گروه های آموزشی معلمین	تعداد صنوف درسی که از آنها بازدید بجمله آمده است	تعداد مدیران و سر معلمین مکاتب که آموزش دیده اند در				تعداد معلمین که آموزش دیده اند در				تمویل کنندگان
						آموزش		مدیریت مکاتب		انست دوم		انست اول		
						اناث	ذکور	اناث	ذکور	اناث	ذکور	اناث	ذکور	
62,073	4,753	18,071	2,601	1,669	32,303	69	2,573	76	2,566	9,239	28,091	10,368	28,840	(Jack) تمویل کننده اول
13,944	1,656	-	276	1,354	16,923	104	1,758	287	2,899	4,586	15,184	15,157	26,754	(ADA) تمویل کننده دوم
12,316	958	1,844	217	1,066	11,397	94	1,034	53	1,107	1,459	5,697	1,952	7,339	(Save The Child) تمویل کننده سوم حمایت
88,333	7,367	19,915	3,094	4,089	60,623	267	5,365	416	6,572	15,284	48,972	27,477	62,933	مجموع کل

امتحان ملی لیاقت معلمین

ریاست تربیه معلم برای سومین سال چهارمین دور امتحان ملی لیاقت را برای تمام معلمین در سراسر افغانستان راه اندازی نمود. تمام معلمین با درجه صنف چهارده و بالاتر از آن در سال 2009 امتحان ملی لیاقت را سپری نموده و بقیه معلمین در سال 2011 شامل این پروسه گردیدند. سومین دور امتحان ملی لیاقت از 80,000 تن معلم در ماه اکتوبر سال 2010 و از 46,543 تن معلم منجمله 11,251 اناث در اکتوبر 2011 اخذ گردید. براساس معیار های استراتیژی انکشاف ملی افغانستان (ANDS)، 70 فیصد معلمین امتحان ملی لیاقت را سپری نمایند که خوشبختانه تا اکنون 90 فیصد معلمین این امتحان را سپری نموده اند.

اشتراک معلمان در امتحان لیاقت

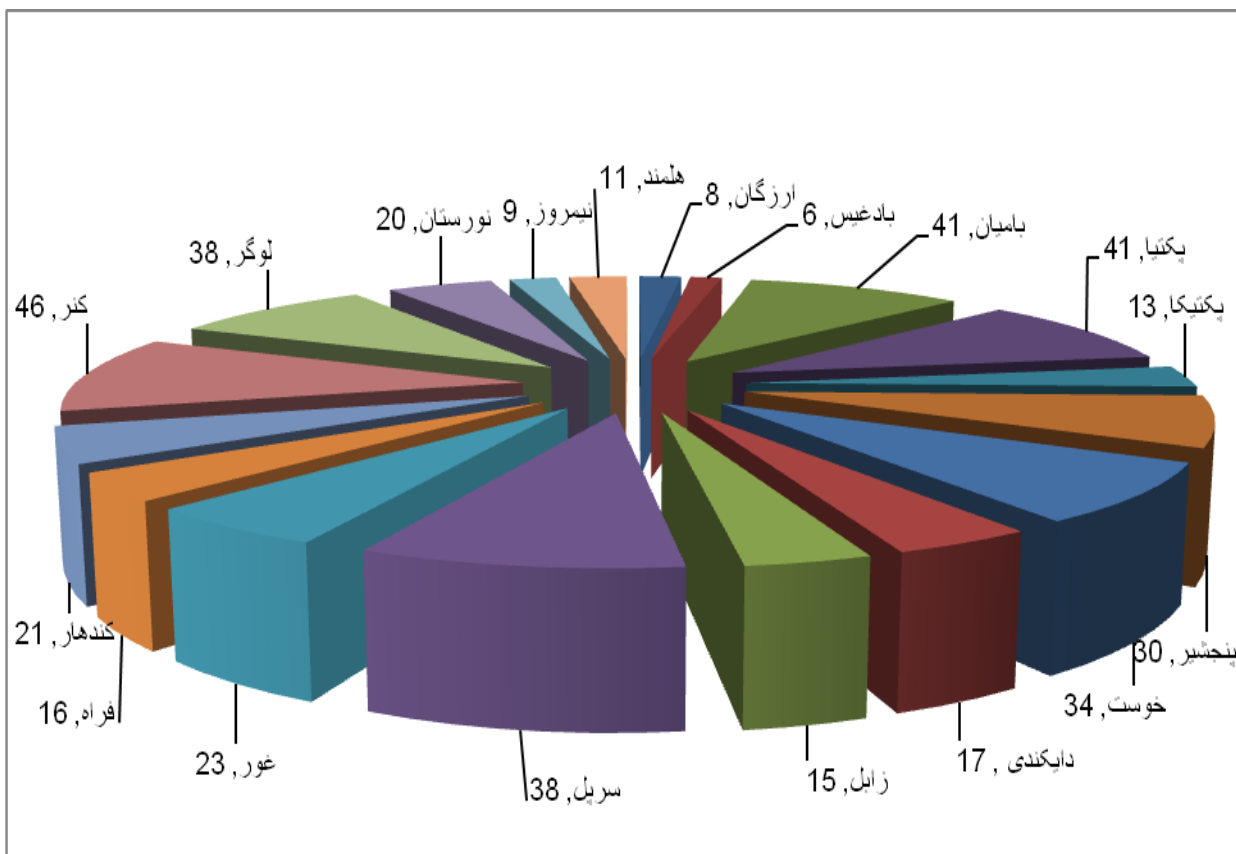
تاکنون از طریق تطبیق پروسه امتحان ملی لیاقت 175,105 تن معلم و 38,688 تن مامور در چهار دور تحت پوشش قرار گرفته اند و نتایج مؤثری را در تعیین معاش و رتب معلمان در قبال داشته است.

اسکالرشیب ها و مدد معاش منطقوی برای طبقه اناث

جهت افزایش معلمان آموزش دیده اناث در دارالمعلمین ها، یک برنامه اسکالرشیب برای دختران در دارالمعلمین ها راه اندازی گردید و در نتیجه 3,350 تن معلم اناث به این برنامه ملحق گردیدند. بخاطر حصول اطمینان از اینکه آیا این معلمان آموزش های معلمی را بخاطر دریافت وظیفه معلمی در قالب تشکیل دولتی فرامیگیرند، آیا این معلمان آموزش های معلمی را بخاطر کار کردن منحیث معلم در سکتور خصوصی استفاده می نمایند و یا هم آیا آنها از این آموزش ها در مسلک های دیگر استفاده می نمایند. ریاست تربیه معلم جهت دانستن این امر، یک تیم را توظیف نمود تا 585 تن محصل را که در سال 2010 از این برنامه فارغ گردیدند تحت پیگرد قرار داده و معلومات لازم را از آنها جمع آوری و تحلیل نماید. در این سروی، محصلان 15 ولایت از جمع 20 ولایت که از این برنامه فارغ گردیدند تحت پوشش سروی قرار گرفتند.

دریافت ها نشان داده است که 68 فیصد محصلان بعد از فراغت از دارالمعلمین ها منحیث معلم وظیفه دریافت نموده و ایفای وظیفه می نمایند و 32 فیصد (از جمع 571 تن 137 تن) آنها در نتیجه عدم بست های خالی در ولایات در بست معلمان کار نمیکنند. از مجموع 32 فیصد فارغان، تنها یک تعداد محدود آنها در سایر سازمان ها و مؤسسات در پست های مختلف ایفای وظیفه میکنند مثلاً منحیث سکرتر در شورا های ولایتی و یا هم در مستوفیت های ولایتی. یکی از دستآورد های دیگر

ریاست تربیه معلم جهت حل مشکلات استخدام استادان مسلکی و واجد شرایط در دارالمعلمین ها بخصوص در نقاط دور دست و آسیب پذیر افغانستان، اجرای برنامه مدد معاش منطقوی میباشد که 18 ولایت را تحت پوشش قرار داده است. در جریان امسال، تقریباً 427 تن استاد از مدد معاش منطقوی مستفید گردیدند.

تهیه کتب درسی برای دارالمعلمین ها

239 جلد کتاب درسی در حال نوشتن، ترجمه شدن و نشر شدن قرار دارد. این تلاش ها از سوی ریاست انکشاف نصاب تعلیمی تربیه به همکاری ریاست سیستم معلوماتی و مخابراتی صورت گرفته است. ریاست تربیه معلم دارای تیم های کاری خوب بشمول مؤلفین کتب درسی، دیزاینر ها و کمپیوتر کار ها میباشد آنها میکوشند تا نصاب تعلیمی تربیه معلم را برای اولین بار با بهترین کیفیت تهیه نمایند.

محتویات مضامین تجدید گردیدند تا دانش و پیداگوژی عصری جدید را انعکاس دهد. لسان کتب درسی نیز از یک حالت رسمی به حالت ساده که فعلاً در افغانستان مدرن صحبت میشود تغییر کرده است. حالا محصلان میتوانند کاربرد زبان های دری و پشتو را به خوبی آموخته و مهارت های زبان شان را تقویت نمایند. خوشبختانه در سال 1390، 85 عنوان کتاب درسی از سوی ریاست انکشاف نصاب تربیه معلم نهائی و به زیور چاپ سپرده شد.

برنامه ارتقای ظرفیت ریاست تربیه معلم

بهبود نتایج آموزش و پرورش شاگردان دوره های ابتدائیه و ثانوی یکی از موضوعات حیاتی برای انکشاف افغانستان میباشد. آموزش استادان مسلکی در برنامه های آموزشی تربیه معلم با کیفیت عالی، یکی از نیازمندی های اساسی در جهت رسیدن به تعلیمات باکیفیت بشمار میشود. ریاست تربیه معلم دارای یک برنامه ماستری برای استادان مراکز تربیه معلم میباشد. هدف از این برنامه ارتقای ظرفیت یک کدر استادان میباشد که بتوانند برنامه های آموزشی تربیه معلم را که در برگرنده موضوعات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی افغانستان میباشد، طرح، تطبیق و ارزیابی نمایند

برنامه آموزش ماستری برای استادان تربیه معلم یک برنامه آموزشی به سطح ماستری برای استادان تربیه معلم در عرصه تعلیم و تربیه و فن تعلیم میباشد که از سوی پوهنتون کارل ستاد کشور سویدن پیشبرده میشود. این برنامه در اکادمی ملی ریاست تربیه معلم وزارت معارف صورت گرفته و از سوی سازمان همکاری انکشاف بین المللی کشور سویدن تمویل و از طرف کمیته سویدن برای افغانستان تسهیل میگردد. برنامه ماستری یکی از برنامه های دیگر ریاست تربیه معلم میباشد که آموزش های 14 ماهه را برای استادان مراکز تربیه معلم در کشور مالیزیا فراهم میکند. استادان بعد از فراگرتن این برنامه مهارت های جدید شانرا برای دیگران انتقال داده و ارتقای ظرفیت میکنند. اشتراک کنندگان در این برنامه شامل استادان برنامه داخل خدمت و معلمین قبل از خدمت میباشند. در نهایت کسانیکه بیشترین سود را از آموزش باکیفیت معلمین حاصل میکند اطفال ما در مکاتب میباشند که از تعلیمات خوب و باکیفیت مستفید میشوند.

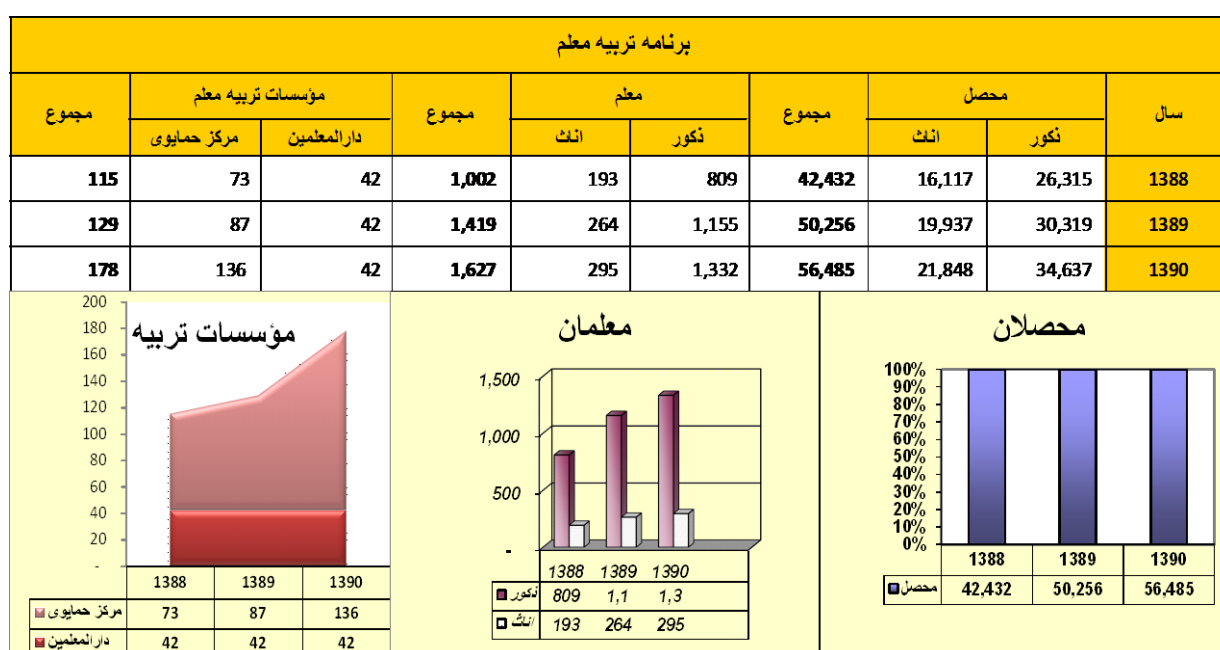
مدیریت و هماهنگی

بمنظور تقویت سیستم نظارت و ارزیابی ریاست تربیه معلم، یک پلان جامع نظارتی جهت نظارت از دارالمعلمین ها انکشاف داده شد تا فعالیت های دارالمعلمین ها را در عرصه انکشاف بنیادی ارزیابی و راهنمایی کند. این پلان شامل معیار ها و ابزار برنامه در 11 بخش میباشد مانند زیربنای اداره، مالی، پوهنخی ها، استخدام محصلان، خدمات شاگردان، کیفیت تدریس، تأسیسات و تجهیزات، سرشماری فارغ التحصیلان و آمرین، دارالمعلمین های خصوصی، مراکز حمایوی و غیره. ریاست تربیه معلم دارای یک تقسیم اوقات منظم برای اعضای نظارت که در رأس یک تیم لیدر قرار دارد میباشد. تمام اعضای نظارت آموزش های لازم را در عرصه نظارت تعلیمی دریافت نمودند.

ریاست تربیه معلم ساختار همکاری های تخنیکی و کارمندان پروژه را بررسی نمود و لایحه کاری مفصل را برای کارمندان ترتیب داد. از جمع 80 بست که قبلاً اعلان گردیده بود در 40 بست آن کارمندان لایق و ورزیده استخدام گردیدند.

بمنظور تقویت هماهنگی میان ریاست تربیه معلم، دارالمعلمین ها و ریاست های معارف ولایات و همچنان استخدام محصلان در دارالمعلمین ها بر مبنای نیازمندی های مکاتب، ولسوالی ها و ولایات، یک ورکشاپ سه روزه با ریاست های معارف ولایات، رئسای و معاونین دارالمعلمین ها، کارمندان ریاست تربیه معلم و ریاست عمومی پلان و ارزیابی وزارت معارف تدویر یافت. در این ورکشاپ، ریاست های معارف ولایات نیازمندی های جدی شان را در عرصه کمبود معلمین مضمونی ابراز داشته و در نهایت یکجا با اداره دارالمعلمین ها پلان استخدام محصلان نظر به ظرفیت دارالمعلمین ها در برنامه های داخل خدمت و قبل از خدمت طرح گردید. در اخیر لست پیشنهادات از سوی ریاست تربیه معلم مورد بررسی قرار گرفته و بعد از تصویب به دارالمعلمین ها جهت استخدام محصلان فرستاده شد.

چالش های تطبیق

کمبود آموزگاران و استادان در دارالمعلمین های ولایات: نظر به پلان تیم های تربیه معلم به سطح ولسوالی، حد اقل 10 تن آموزگار (4 تن انث) برای هر ولسوالی استخدام گردند که دارای درجه لیسانس باشند. در ولایاتی که دور دست هستند، آسیب پذیر هستند و یا هم کمتر امن هستند، بعید است که این 10 تن آموزگار دارای درجه لسانس باشند چون این ساحات با کمبود کاندیدان واجد شرایط (بویژه طبقه انث) که حد اقل دارای درجه لیسانس باشند برای دوره قبل از خدمت تربیه معلم مواجه هستند.

- کمبود تعمیر ها برای دارالمعلمین ها و مراکز حمایوی: ریاست تربیه معلم با مشکلات کمبود تعمیر دارالمعلمین

ها و مراکز حمایوی روبروست

- **وقت گیر بودن پروسه تدارکات و پرداخت بودجه از سوی وزارت مالیه:** پروسه تدارکات وقت گیر بوده و از تطبیق بموقع فعالیت ها جلوگیری میکند بطور مثال بخاطر چاپ بسته های آموزشی، پروسه تدارکات ریاست تربیه معلم را در موقف قرار میدهد تا نتواند بسته های آموزشی کافی را تهیه و بدسترس سازمان های غیر دولتی در وقت معین آن قرار دهد. در عین حال جهت دریافت تخصیص و حواله ها، سیستم مالی سازمان های غیر دولتی را به مشکل مواجه ساخته و آنها نمیتوانند فعالیت های شان را در وقت معین و با روحیه عالی انجام دهند.

پیشنهادهای

- **استخدام معلمان مسلکی:** استخدام معلمان مسلکی بویژه معلمان اناث که دارای دانش مضمونی باشند و بتوانند در ساحات دوردست و ناامن با مدد معاش منطقوی کار کنند
- **اعمار دارالمعلمین ها و مراکز حمایوی تربیه معلم:** اعمار مراکز تربیه معلم و تجهیز آنها بخصوص در ولایات و ساحات دوردست
- **اعمار لیلیه برای محصلان تربیه معلم:** اعمار مراکز لیلیه بیشتر برای محصلان تربیه معلم
- **تقویت سیستم نظارت و ارزیابی:** انکشاف و تقویت سیستم معلوماتی مدیریتی و سیستم نظارت و ارزیابی برای برنامه تربیه معلم
- **آوردن اصلاحات لازم در پروسه تدارکات:** پروسه تدارکات باید اصلاح شده و غیر مرکزی گردد تا برنامه ها و پروژه ها در وقت معین تطبیق گردند.

بدست آوردن اهداف

هدف: : به اساس اهداف پلان استراتیژیک برای سال 1390، به تعداد 29340 تن محصل جدید در مراکز تربیه معلم جذب و 78 مرکز تربیه معلم جدیداً تأسیس گردد.

امسال 29,091 تن محصل جدید (39 فیصد اناث) در صنف سیزدهم مراکز تربیه معلم جذب گردیدند. مجموع محصلان تربیه معلم به 56,485 تن (38.68 فیصد اناث) ازدیاد یافت. و 15,397 تن محصل (33.9 فیصد اناث) از برنامه آموزشی داخل خدمت و 10,983 تن محصل (43.7 فیصد اناث) از برنامه آموزشی قبل از خدمت تربیه معلم فارغ گردیدند.

همچنان 208 تن استاد جدید (14.42 فیصد اناث) استخدام و نظر به ضرورت در مراکز تربیه معلم در ولایات توظیف گردیدند. مجموع استادان تربیه معلم به 1,627 تن (18.13 فیصد اناث) افزایش یافت.

مجموع مراکز تربیه معلم در سراسر کشور به 220 باب (منجمله 42 دارالمعلمین، 136 مرکز حمایوی و 42 الحاقیه) میرسد. در عین حال 10 مرکز خصوصی تربیه معلم، جواز فعالیت را دریافت و به فعالیت آغاز نمودند. جمعاً 33 باب مرکز خصوصی تربیه معلم فعال میباشد.

هدف کلی

انکشاف قابلیت های اساسی معلمان و مکاتب جهت ایجاد، استمرار و استفاده از مواد و لابراتوارهای ساینس و تکنالوجی برای ارتقای کیفیت ساینس و تکنالوجی.

پیشرفت در اجراات

فعالیت اصلی 1: تجهیز مکاتب به لابراتوارها و مواد آموزشی ساینس/ریاضی و تکنالوجی معلوماتی و ارتباطی

به تعداد 500 عدد کیت ریاضی و 1,200 عدد مدل بیولوژی برای 20 مکتب دوره ابتدائیه تعلیمات عمومی در 20 ولایت کشور تهیه و توزیع گردید.

بخاطر بهبود یادگیری شاگردان، به تعداد 305 باب مکتب تعلیمات عمومی، 13 باب مرکز تربیه معلم و 2 باب مدرسه تعلیمات اسلامی به مواد لابراتواری بخش های کیمیا و فزیک مجهز شدند.

برای 160 باب مکتب در شهر کابل، ولایت کابل و سایر ولایات کشور به تعداد 191 قلم مواد کیمیاوی غرض پیشبرد فعالیت های عملی و آزمایشی شاگردان در لابراتوار ها، توزیع گردید.

به تعداد 50,000 جلد کتاب راهنمای تجارب مضامین ساینسی توسط اعضای علمی تهیه و چاپ گردیده و برای معلمان صنف دوره ابتدائی تعلیمات عمومی در 20 ولایت کشور توزیع گردید.

به تعداد 15,000 بساط چارت های آموزشی بخش های کیمیا، فزیک، بیالوژی و ساینس محیطی برای صنف 4-12 مکاتب تعلیمات عمومی در 20 ولایت کشور توزیع گردید.

فعالیت اصلی 2 : آموزش معلمان ساینس/ریاضی و لابراتوار ها در مورد چگونگی استفاده از لابراتوارها و مواد آموزشی

به منظور محافظت و مراقبت از تجهیزات موجود در مکاتب ابتدائیه تعلیمات عمومی، به تعداد 91 تن تکنیشن لابراتوار جدیداً استخدام و تحت آموزش قرار گرفتند. همچنین، به تعداد 11,901 تن معلم ساینس و ریاضی در مرکز و ولایات کشور آموزش های لازم را در مورد چگونگی استفاده از لابراتوار ها و مواد ممد درسی محلی برای انجام آزمایشات لابراتوار، فرا گرفتند. هدف از این آموزش ها، استفاده از لابراتوارها و انجام آزمایشات لابراتواری که در نصاب درسی مکاتب آمده است، میباشد.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود متخصص برای تولید و راه اندازی لابراتورهای مختلف آموزشی در مکاتب
- کمبود متخصص برای آموزش و ارتقای ظرفیت معلمان ساینس و ریاضی و سایر معلمان مستحضر
- کمبود تکنیشن برای اداره لابراتوارها
- کمبود بودجه برای ارتقای ظرفیت کارمندان مرکز ساینس در مرکز و ولایات

پیشنهادهای و راه حل ها

- جذب و استخدام متخصصین برای تولید و راه اندازی لابراتوارهای مختلف آموزشی در مکاتب
- جذب و استخدام متخصص برای آموزش و ارتقای ظرفیت معلمان ساینس و ریاضی
- جذب و استخدام تکنیشن ها برای اداره لابراتوار ها
- تأمین بودجه برای ارتقای ظرفیت کارمندان مرکز ساینس در مرکز و ولایات

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، 80 باب مکتب تعلیمات عمومی به کیت های ریاضی و ساینس، 80 باب مکتب تعلیمات عمومی به لابراتوارهای ساینس و ریاضی و 5 باب دارالمعلمین تربیه معلم به لابراتواری های ریاضی و ساینس تجهیز میگردد. در سال 1390، به تعداد 20 باب مکتب تعلیمات عمومی به کیت های ریاضی و ساینس تجهیز گردیدند. 305 باب مکتب تعلیمات عمومی، 13 باب دارالمعلمین تربیه معلم و 2 باب مدرسه تعلیمات اسلامی به لابراتوارهای ستندرد کیمیا و فزیک تجهیز گردیدند. همچنان 150,000 جلد کتاب راهنمای تجارب مضامین ساینسی توسط اعضای علمی به رشته تحریر در آورده شد و بعد از چاپ برای شاگردان صنف 4 - 12 مکاتب تعلیمات عمومی در 20 ولایت توزیع گردید.

91 تن تکنیشن جدیداً استخدام شد و 11,901 تن معلم در مورد مراقبت و استفاده از لابراتوارها به عنوان جزی از تدریس علوم و ریاضی آموزش دیدند.

برنامه سوم: تعلیمات تخنیکي و مسلکی

هدف کلی

فراهم نمودن تعلیمات تخنیکي و مسلکی مناسب و با کیفیت برای شاگردان ذکور و اناث تا مهارتهای مسلکی لازم را مطابق به معیار ها و استندرد های بازارهای کار کشور و منطقه کسب نمایند و بتوانند در انکشاف متوازن و عادلانه کشور نقش لازم را ایفا نمایند.

شاخص های عمده	1389	هدف 1390	دستآورد ها	هدف 1393
تعداد شاگردان تعلیمات تخنیکي و مسلکی	25,977	28,046	37,329	150,100
تعداد استادان	1,185	1,601	1,439	3,479
تعداد مکاتب تخنیکي و مسلکی	98	130	130	275

پیشرفت در اجراآت

فعالیت اصلی 1: دسترسی به تعلیمات تخنیکي و مسلکی

جهت افزایش شمولیت شاگردان مخصوصاً دختران، برنامه های آگاهی عامه در مورد اهمیت تعلیمات تخنیکي و مسلکی راه اندازی شده است تا خانواده ها اولاد خود را در این مکاتب شامل سازند. به منظور بهبود دسترسی شاگردان به تعلیمات تخنیکي و مسلکی، به تعداد 32 باب مکتب تعلیمات تخنیکي و مسلکی (بشمول دو باب اکادمی تربیه معلم در ولایات کابل و بلخ جهت آموزش استادان مسلکی) جدیداً تأسیس گردید.

با تأسیس مکاتب جدید، تعداد مکاتب تعلیمات تخنیکي و مسلکی از 98 باب در سال 1389 به 130 مکتب (بشمول دو باب اکادمی تربیه معلم) در سال 1390 افزایش یافت. در ضمن 7 باب لیسه تخنیکي و مسلکی به انستیتیوت ارتقا داده شد.

در سال 1390 به تعداد 8,998 تن شاگرد جدیدالشمول در صنف دهم منجمله 5.89% تن اناث و بتعداد 10,690 در صنف سیزدهم در مکاتب تعلیمات تخنیک و مسلکی شامل گردیدند. با جذب شاگردان جدید در مکاتب تعلیمات تخنیک و مسلکی، مجموع شاگردان مکاتب تخنیک و مسلکی در سراسر کشور از 25,977 تن در سال 1389 (بشمول 16 فیصد اناث) به 37,329 تن در سال 1390 (11.9 فیصد اناث) افزایش یافت. همچنان در سال جاری به تعداد 9,231 تن شاگرد (بشمول 16 فیصد اناث) از صنف 14 مکاتب تعلیمات تخنیک و مسلکی فارغ شدند.

جهت برآوردن تقاضاها برای تعلیمات تخنیک و مسلکی، به تعداد 254 تن معلم (بشمول 52 تن اناث)، استخدام و نظر به ضرورت در مکاتب و انستیتوت های تخنیک و مسلکی توظیف گردیدند. به این ترتیب تعداد استادان تعلیمات تخنیک و مسلکی از 1,185 تن معلم (بشمول 23 فیصد اناث) در سال 1389 به 1,439 (بشمول 25 فیصد اناث) افزایش یافت. استخدام معلمین مسلکی مجرب کمک می کند تا کیفیت تعلیمات تخنیک و مسلکی بهبود یافته و شاگردان از عصری ترین روش های تخنیک امروزه برخوردار شوند و با تکنالوژی جدید آشنایی حاصل نمایند.

تدریس و آموزش در مکاتب تخنیک و مسلکی مطابق به پلان تعلیمی میباشد. نصاب تعلیمی تعلیمات تخنیک و مسلکی بازبینی شده و مواد تدریسی و کتب درسی تجدید گردیده است. جهت سنجش پیشرفت تحصیلی شاگردان تعلیمات تخنیک و مسلکی، دو امتحان یکی در میان سال و دیگری در ختم سال برگزار می شود. هدف از برگزاری امتحان اول (در نیمه سال) اندازه گیری پیشرفت شاگردان می باشد.

و هدف از برگزاری امتحان دوم حصول اطمینان از فراگیری اهداف یادگیری توسط شاگردان می باشد. شاگردانی که در این امتحان ناکام می مانند صنف را تکرار میخوانند.

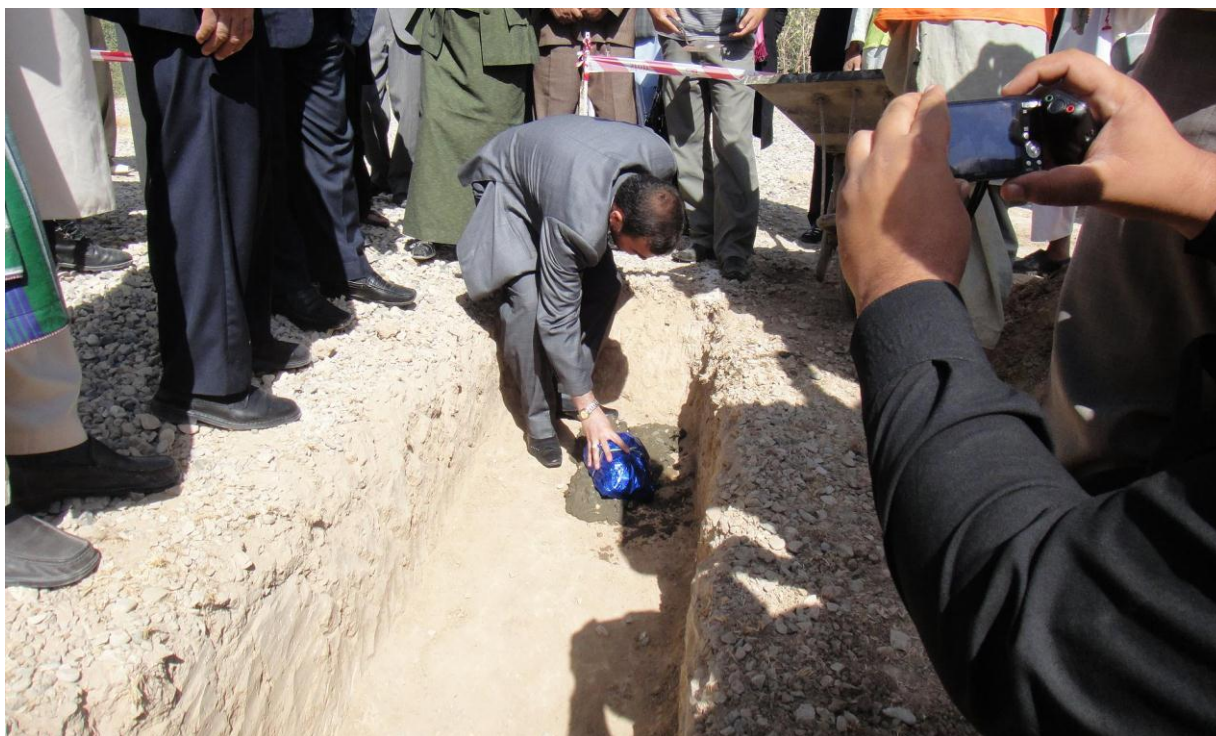
وزارت معارف سکتور خصوصی را جهت سهمگیری و سرمایه گذاری در عرصه تعلیمات تخنیکی و مسلکی تشویق نموده است. در سال 1390 به تعداد 7 باب مکتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی خصوصی جدید جواز فعالیت را در یافت و به فعالیت آغاز نمودند. در عین حال 6 باب مکتب تخنیکی و مسلکی خصوصی که نتوانستند مطابق مقرره تعلیمات خصوصی فعالیت نمایند، مورد لغو قرار گرفتند. تا کنون مجموعاً 36 باب مکتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی خصوصی در سراسر کشور فعالیت دارند و 1,389 تن شاگرد مصروف فراگیری تعلیمات تخنیکی و مسلکی در این مکاتب هستند. ضمناً ثبت و راجستر 117 باب انستیتوت تخنیکی و مسلکی خصوصی جریان دارد و قرار است در سال های آینده تعداد مکاتب تخنیکی و مسلکی خصوصی افزایش چشمگیر داشته باشد و زمینه تحصیلات حرفوی و فنی برای شهروندان کشور فراهم گردد.

فعالیت اصلی 2: اعمار مکاتب و انستیتوت های تخنیکي و مسلکی

اعمار مراکز تعلیمات تخنیکي و مسلکی یک قدم مهم به سوی فراهم آوری محیط آموزشی امن و مناسب قلمداد می شود. در سال جاری اعمار تعمیر 4 باب انستیتوت در ولایات کابل، بلخ، ننکرهار و هرات آغاز و در حدود 75 فیصد تکمیل شده است.

فعالیت اصلی 3: خدمات شاگردان

در سال جاری، برای 10,532 تن شاگرد در 129 باب لیلیه دولتی و غیر دولتی (خانه های کرائی) امکانات اعاشه و اباته فراهم گردید. این شاگردان از ساحات که در آن مکاتب تخنیکي و مسلکی وجود ندارد و یا هم ناامن میباشد میآیند و در لیلیه های مکاتب تعلیمات تخنیکي و مسلکی به تحصیلات شان می پردازند.

فعالیت اصلی 4: انکشاف نصاب تعلیمی و مواد آموزشی

نصاب تعلیمی تعلیمات تخنیکي و مسلکی برای رشته های آموزشی بر اساس ضرورت های بازار کار و دستاورد های جدید تحقیقاتی و با همکاری وزارت خانه های تحصیلات عالی و کار و امور اجتماعی بازنگری گردید که به اساس آن، نصاب تعلیمی رشته های جدید در دو بخش (قالین بافی و خیاطی) و شش رشته زراعت (مالداری، باغبانی، حفاظت نباتات، اقتصاد، جنگلات و کشاورزی) تکمیل گردید.

کتاب تکنالوژی سیستم برقی موتر بعد از چاپ به مکاتب جدیدالتاسیس فرستاده و برای شاگردان توزیع گردید. در سال جاری، 350 جلد کتاب رشتوی تحت عنوان شیوه های مدرن اصول تدریس، تخنیک خراطی، چرخهای دنداندار، ماشین خراطی، انجن های دیزلی، تکنالوژی ماشین، ماشین های توربو شارژ دار، رسم تخنیک رشته برق و تاریخچه موتر در ورکشاپ های آموزشی و مکاتب تعلیمات تخنیکي و مسلکی تکثیر شد.

یکی از دست‌آورد های بزرگ برنامه تعلیمات تخنیکي و مسلکی در عرصه نصاب توزیع 20,775 کتاب درسی به اساس حواله و 823 جلد کتاب درسی بطور مصرفی برای شاگردان تعلیمات تخنیکي و مسلکی میباشد. در ضمن 118 عنوان کتاب درسی تعلیمات تخنیکي و مسلکی برای سه سکتور (صنعت، زراعت و خدمات) چاپ و در اختیار شاگردان قرار داده شد. جهت دسترسی شاگردان به لوازم و تجهیزات جدید و عصری، برنامه تعلیمات تخنیکي و مسلکی 52 باب مکتب را با تجهیزات نسبی تخنیکي مجهز نمود. هدف از تجهیز مکاتب با تجهیزات تخنیکي و مسلکی، فراهم نمودن زمینه های تعلیمی عملی برای شاگردان میباشد تا بتوانند آموزش های را که بطور تئوری فرا میگیرند، در ورکشاپ های تخنیکي بطور عملی روی آن کار نمایند.

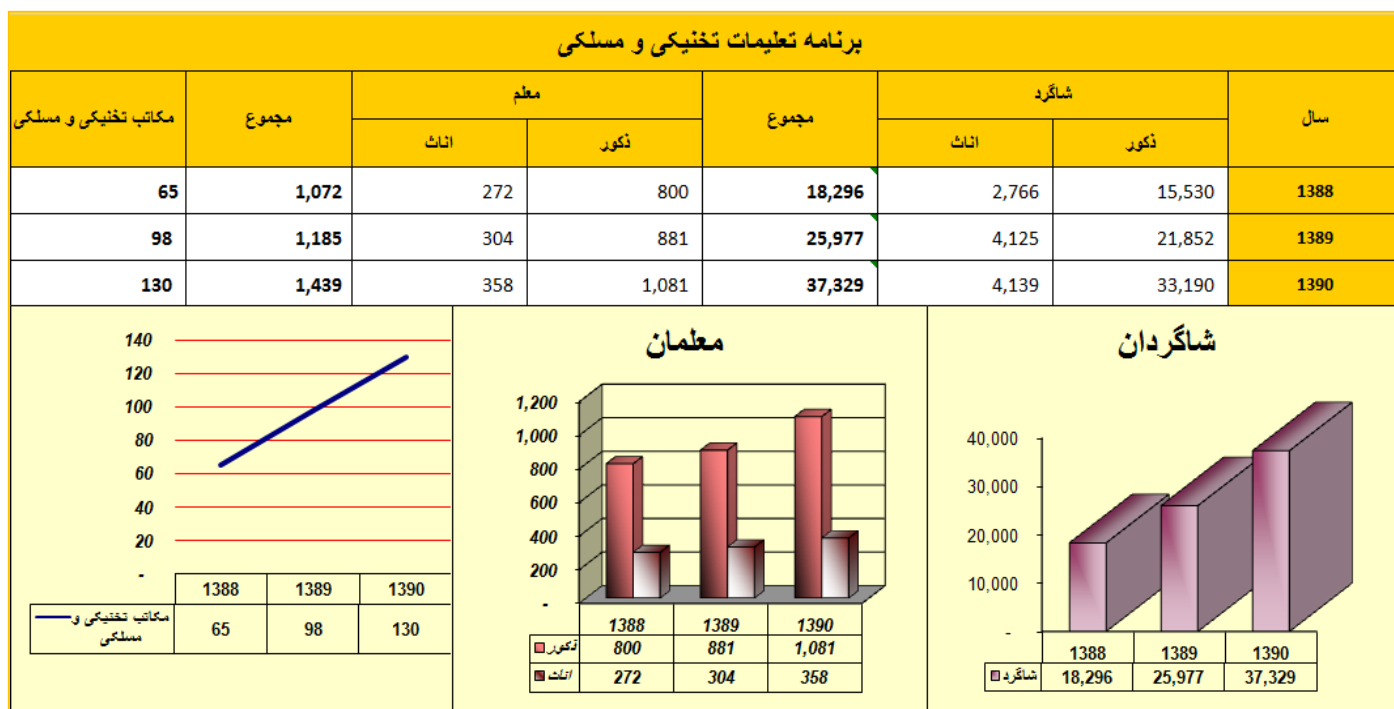
فعالیت اصلی 5: تربیه معلم برای تعلیمات تخنیکي و مسلکی

به منظور ارتقای ظرفیت استادان و کارمندان تعلیمات تخنیکي و مسلکی، به تعداد 824 تن استاد منجمله 48 تن اناث از آموزشهای کوتاه مدت داخل خدمت در رشته های تخنیکي مربوطه شان مستفید گردیدند. همچنان 13 تن استاد منجمله 3 تن استاد اناث، جهت ارتقاء ظرفیت های مسلکی به خارج از کشور اعزام گردید و 101 تن استاد 14 پاس بشمول 7 تن اناث جهت ارتقای سویه تحصیلی شان، به پوهنتون های خصوصی داخل کشور معرفی شدند.

در سال جاری به تعداد 145 تن از استادان تعلیمات تخنیکي و مسلکی (18 اناث) امتحان ملی قابلیت ها را مؤفقا نه سپری نمودند. با سپری نمودن امتحان، معلمین شامل سیستم جدید رتب و معاش گردیده و در معاشات شان افزودی بوجود میآید. کسانیکه در این امتحان ناکام میشوند باید کورسهای آموزشی بیشتری را گذرانده و مجدداً شامل امتحان گردند.

فعالیت اصلی 6: نظارت تعلیمی

در سال جاری، از جمله 130 باب مکاتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی، از 118 باب آن باز دید و نظارت صورت گرفت که از جمله 12 باب آن نسبت عدم امنیت و ترانسپورت هوایی تحت نظارت و بازدید قرار نگرفت.

فعالیت اصلی 7: مدیریت و هماهنگی

در سال روان به تعداد 62 تن شاگرد (تماماً ذکور) جهت ادامه تحصیلات عالی شان از طریق بورسیه های تحصیلی دراز مدت به کشور های قزاقستان (40 تن) و فدراتیف روسیه (22 تن) اعزام گردیدند. هدف از بورسیه های تحصیلی، ارتقای ظرفیت محصلین اعزام شده و آشنایی آنها با پیشرفت ها و تجربیات دیگر کشورها می باشد.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود استادان آموزش دیده: 17 فیصد از اساتید تعلیمات تخنیکی و مسلکی قابلیت های تدریس (صنف ۱۴ مراکز تربیه معلم) را دارا نمی باشند.
- تعداد معلمان اختصاص داده شده به تعلیمات تخنیکی و مسلکی کافی نیست.
- کمبود متخصصین انکشاف نصاب تعلیمی برای مکاتب تخنیکی و مسلکی
- کمبود تعمیر برای مکاتب تخنیکی و مسلکی: حدود 40 فیصد مکاتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی دارای تعمیر قابل استفاده نمی باشند. برعلاوه، تعداد زیادی از مکاتب تخنیکی و مسلکی فاقد تجهیزات لازم تخنیکی میباشد
- کمبود لیلیه: تعداد زیادی از شاگردان به خصوص شاگردان اناث در ولایات تمایل دارند تا در لیلیه های مکاتب تخنیکی و مسلکی شامل شوند اما به دلیل کمبود جای نمیتوان آنها را در لیلیه ها جذب کرد.
- استحقاق سهمیه اعاشه و اباته شاگردان و محصلین شاملین لیلیه مطابق نرخ بازار نمی باشد.
- سهمیه اضافه کاری منسوبین لیلیه ها بسنده نبوده و باعث سکتگی در امور کاری لیلیه ها شده است.

- ضعف سیستم مراقبت و نظارت: کمبود ناظران تعلیمی مسلکی جهت نظارت از تطبیق نصاب و کیفیت تدریس و یادگیری در مکاتب تخنیکی و مسلکی.
- ظرفیت پایین مؤسسات تحصیلات عالی برای جذب فارغ التحصیلان مکاتب تخنیکی و مسلکی
- عدم ایجاد سیستم معلوماتی دیتابیس (انترنت) در مرکز و ولایات
- ساده سازی پروسه تدارکاتی ، طی مراحل و تادیه پول برای شرکت های که با ایشان عقد قرار داد میشود
- اضافه شدن پول سفر خرچی هیئات نظارتی روزانه از 500 به 700 افغانی در ولایات نزدیک و از 700 به 900 افغانی در ولایات دور دست کشور

پیشنهادات و راه حل ها

- آموزش معلمان مسلکی: فراهم آوری مشوق های بیشتر (بشمول مشوق های منطوقی) برای معلمانی که در مناطق دور دست و نا امن به وظیفه گمارده می شوند، و ایجاد مراکز تربیه معلم حرفوی جهت ارتقای ظرفیت معلمان
- جهت تشویق و جلب جذب استادان مسلکی در مکاتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی مناطق دور دست باید فیصدی نمرات کدري از 75 فیصد به 60 الی 65 فیصد تنزیل داده شود.
- استخدام و آموزش کادر متخصصین برای انکشاف نصاب تعلیمی برای تعلیمات تخنیکی و مسلکی
- اعمار مکاتب تخنیکی و مسلکی: ساخت مکاتب تخنیکی و مسلکی به خصوص در ولایات. برعلاوه، مکاتب تخنیکی و مسلکی باید به تجهیزات لازم مجهز شوند تا زمینه کارهای عملی برای شاگردان تخنیکی و مسلکی فراهم گردد.
- اعمار تعمیر لیلیه های مکاتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی
- اضافه نمودن سهمیه اضافه کاری منسوبین لیلیه ها
- در نظر گرفتن اعاشه و اباته شاگردان مطابق نرخ روز/ بازار
- فراهم سازی لیلیه: تأسیس مکاتب دارای لیلیه جهت فراهم نمودن زمینه شمولیت شاگردان بخصوص شاگردان اناث.
- تقویت سیستم مراقبت و نظارت: سیستم مراقبت و نظارت تعلیمات تخنیکی و مسلکی باید براساس نیازهای فعلی اصلاح شود و ناظران مسلکی باید استخدام و آموزش داده شوند.
- ایجاد سیستم منظم معلوماتی برای تعلیمات تخنیکی و مسلکی در سرتاسر کشور.
- آوردن اصلاحات لازم در پروسه تدارکاتی
- افزایش پول سفر خرچی هیئات نظارتی از 500 به 700 افغانی فی روز در ولایات نزدیک و از 700 به 900 افغانی در ولایات دور دست

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، شمولیت 11,300 تن شاگرد و به نسبت افزایش میزان شمولیت در این برنامه، استخدام 416 تن معلم و ایجاد 32 باب مکتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی صورت میگیرد. در اثر تلاش های برنامه تعلیمات تخنیکی و مسلکی و راه اندازی برنامه های آگاهی عامه در ساحات مختلف، این برنامه توانست حمایت مردم را جلب و میزان شمولیت شاگردان جدید را در مکاتب تخنیکی و مسلکی افزایش دهد. در سال جاری 19,688 تن شاگرد بشمول 2,317 تن اناث در مکاتب تخنیکی و مسلکی جدیداً جذب گردیدند. علت اساسی افزایش شمولیت شاگردان، رسانیدن پیام های آگاهی عامه در مورد اهمیت تعلیمات تخنیکی و مسلکی از طرق مختلف میباشد که باعث تشویق مردم گردیده و میزان جذب بلند برد. نسبت افزایش جلب و جذب شاگردان، 252 تن معلم بشمول 52 تن اناث جدیداً استخدام گردیدند و 32 باب مکتب تعلیمات تخنیکی و مسلکی بشمول 2 باب اکادمی تربیه معلم جهت آموزش استادان جدیداً تأسیس گردید.

برنامه چهارم: سواد آموزی

هدف کلی

فراهم سازی خدمات سواد آموزی برای افراد سن 15 به بالا جهت ارتقای دانش و توانایی های بالقوه آنها تا بتوانند فعالانه نقش خویش را در اجتماع و جامعه ایفا نمایند.

شخص های عمده	1389	هدف 1390	دستآورد ها	هدف 1393
تعداد سواد آموزان سواد آموزی	611,461	600,000	553,190	796,000
تعداد کورس های سواد آموزی	27,270	24,000	22,160	30,000

پیشرفت در اجراآت

فعالیت اصلی 1: دسترسی متوازن به سواد آموزی

برنامه سواد آموزی به منظور آگاهی مردم در مورد فوائد و اهمیت سواد و جلب آنها به برنامه های سواد آموزی، برنامه آگاهی عامه را به سطح کشور از طریق مساجد، مکاتب، شوراهای و رسانه های محلی تطبیق نمود. در سال روان به تعداد 108 کمپاین آگاهی عامه از طریق طبع نشر و بلیوردها و سایر مواد تبلیغاتی و رسانه های جمعی در مکاتب و مساجد راه اندازی شد تا بزرگسالان در مورد اهمیت سواد و کاربرد آن در زندگی شان معلومات حاصل نمایند.

امسال 553,190 تن سواد آموز که 53 فیصد آنها را قشر انانث تشکیل میداد (منجمله 108,707 سواد آموز کورس های دولتی، 63,742 سواد آموز مؤسسات غیر دولتی، 1,920 سواد آموز مؤسسات وزارت امور زنان، 2,105 سواد آموز دولتی در مساجد، 95,820 سواد آموز سازمان یونسکو، 3,761 سواد آموز مراکز آموزش محل یا CLC و حرفه ها، 8,527 سواد آموز ریاست امنیت ملی، 2,109 سواد آموز دولتی در محابس وزارت عدلیه، 59,400 سواد آموز اردوی ملی، 45,576 سواد آموز پولیس ملی وزارت داخله، 34,782 سواد آموز سازمان غذائی جهان یا WFP، 85,193 سواد آموز موسسه هییتات و 41,548 سواد آموز سازمان یونیسیف) جلب و جذب گردیدند.

جهت دسترسی سواد آموزان به کورس های سواد آموزی، در سال جاری به تعداد 22,160 باب کورس سواد آموزی (بشمول 5,198 باب کورس سواد آموزی دولتی در مرکز و ولایات، 83 باب در مساجد، 2,448 باب در مؤسسات غیر دولتی، 64 باب در مؤسسات وزارت امور زنان، 2,875 باب در سازمان یونسکو ELA، 182 باب کورسهای حرفه ها و CLC ها، 368 باب در ریاست امنیت ملی، 87 باب در محابس، 2,103 باب در مرکز پولیس ملی، 1,434 باب در سازمان غذائی جهان یا WFP، 3,037 باب در سازمان هییتات، 1,831 باب در سازمان یونیسیف و 2,450 باب در بخش اردوی ملی) ایجاد گردید.

به منظور تسهیل دسترسی بزرگسالان به برنامه های سواد، 350 تن معلم سواد آموزی جدید (20 فیصد اناث) استخدام و در کورس های سواد آموزی توظیف گردیدند. این رقم، مجموع معلمان سواد آموزی را به 3,494 تن میرسد که 37 فیصد آنها اناث هستند.

در بخش برنامه سواد آموزی حرفوی، به تعداد 3,761 تن سواد آموز (55 فیصد اناث) تحت آموزش های حرفوی قرار گرفتند. هدف از این کورس ها، ایجاد فرصت آموزش سواد برای سواد آموزان و همزمان آموزش حرفه برای آنها است تا از یکسو علاقمندی مردم به کورس ها بیشتر گردد و از سوی دیگر موجب توانمند شدن مردم برای یافتن کار در بازار گردد و در عین حال جلوگیری از فقر شود.

در اثر فعالیت های فوق در ختم سال 1390 میزان سواد در سطح کشور از 30 فیصد به 33 فیصد بلند گردید که از جمله 45 فیصد فیصد آن ذکور و 21 فیصد آن اناث میباشد.

فعالیت اصلی 2: اعمار مراکز آموزش محلی

در سال جاری هیچ مرکز آموزش محلی (Community Learning Centre) به علت عدم تأمین بودجه اعمار نگردیده است. تعداد مجموع مراکز آموزش محلی اعمار شده طی سالهای قبل 13 باب میباشد. این مراکز نقش مهم را در تسهیل و گسترش برنامه های سواد آموزی به سطح ولسوالی ها و مناطق دور دست بازی میکند.

فعالیت اصلی 3: انکشاف و تجدید نظر در نصاب و مواد آموزشی

چاپ و توزیع کتب درسی و رهنمای معلم از نیازهای اصلی برنامه سواد آموزی می باشد. در سال جاری، به تعداد 375,939 جلد کتاب درسی سواد آموزی اساسی و مابعد چاپ و برای سواد آموزان توزیع گردید. سوادآموزانی که برنامه های شش ماهه را تکمیل می نمایند سند دریافت نمی نمایند و در صورتیکه در دوره بعدی که شامل سه ماه است شرکت نمایند در آخر دوره نیز سند دریافت می نمایند که بر اساس آن می توانند در صنف چهارم مکاتب ابتدائیه تعلیمات عمومی در صورتیکه سن شان مطابق سن شمولیت به مکاتب باشد شامل میشوند. همچنین، 8,000 جلد کتاب راهنمای معلم سواد آموزی چاپ و برای معلمین سواد آموزی توزیع گردید. برعلاوه یک عنوان کتاب درسی که توسط یونیسیف برای سواد آموزان اناث تدوین شده بود، تجدید نظر شد. به ادامه فعالیت های چاپ و توزیع کتب درسی، 2 عنوان کتاب تعقیبی به زبانهای دری و پشتو به تیراژ 14,000 جلد چاپ و برای تازه باسواد شدگان توزیع گردید.

نصاب برنامه سواد آموزی انعطاف پذیر بوده و نظر به نیازمندی های سواد آموزان تهیه میشود، برای افراد به اساس حقایق زندگی شان نصاب تهیه میگردد و توانائیهای هر طبقه در نصاب تعلیمی، در نظر گرفته میشود مانند نصاب تعلیمی برای دهاقین که یک نصاب کاملاً حرفوی (functional curriculum) است.

در سال 1390 پلان تجدید نظر نصاب سوادآموزی روی دست گرفته شد و یک گروه کاری متشکل از اعضای معینیت سواد آموزی و نماینده گان مؤسسات ذیربط جلسات منظم را دایر و نصاب کنونی و مواد آموزشی مؤسسات را مورد بررسی قرار دادند. برنامه سواد آموزی یک پالیسی دراز مدت را جهت ایجاد صنوف سواد آموزی برای کوچی ها تهیه و در ورکشاپ که به همین مناسب تدویر گردیده بود، نظریات و پیشنهادات اشتراک کنندگان اخذ گردید و پالیسی ایجاد کورس های سواد آموزی برای کوچی ها مورد تأیید قرار گرفته نهائی گردید.

فعالیت اصلی 4: آموزش معلمان و ناظرین سواد آموزی

به منظور ارتقای ظرفیت معلمان سواد آموزی، 70 تن سر مربی (12 تن اناث) و 3,070 تن معلم (521 تن اناث) آموزش های لازم را در زمینه اصول و روش های تدریس و دانش مضمونی فرا گرفتند. همچنان به تعداد 678 تن معلم سواد آموزی آموزش های لازم را در مورد چگونگی تدریس و آموزش بزرگسالان به نیازمندی های خاص فرا گرفتند.

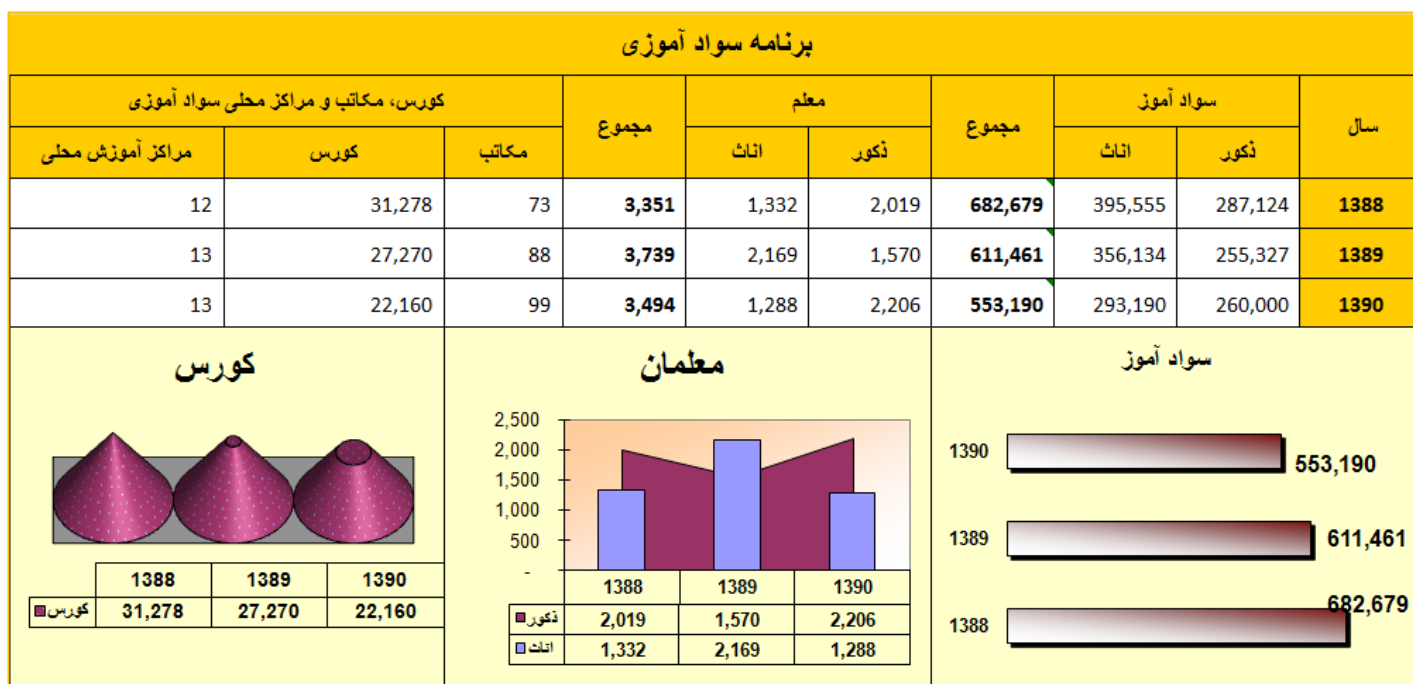
امسال در هماهنگی با سفارت مصر به تعداد 26 تن معلم غرض کسب میتودولوژی تدریس سواد آموزی و مشاهده تجارب مصری ها برای مدت دو هفته به مصر اعزام گردیدند.

در سال روان به تعداد 789 تن از اعضای نظارت تعلیمی، در مورد شیوه های مؤثر نظارتی آموزش های لازم را دریافت نمودند. همچنان 304 تن کارمند اداری برنامه سواد آموزی، آموزش های لازم را در مورد منجمنت، کمپیوتر و انگلسی در چارچوب برنامه های ارتقای ظرفیت فراگرفتند.

در سال 1390 در اثر هدایت جناب محترم وزیر صاحب چندین گروپ کاری تشکیل شد تا برنامه های بزرگ سواد آموزی را که از طریق موسسات تطبیق می شد مدیریت و ملکیت آن به معینیت سواد آموزی انتقال یابد. در نتیجه مذاکرات و مباحثات با تمویل کنندگان و مؤسسات همکار برای برنامه ELA، یک توافقنامه جدید ترتیب و به امضا رسید.

فعالیت اصلی 4: هماهنگی و مدیریت

گروه سوادآموزی بورد انکشاف قوای بشری جلسات ماهوار خود را برگزار نموده و روی موضوعات پالیسی، پیشرفت اجراآت، و بررسی چالش ها از طریق همکاری های دوجانبه، و هماهنگی بهتر میان دست اندرکاران به طور مستمر به بحث و تبادل نظر پرداخته است.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود معلمان مسلکی در مرکز و ولایات به خصوص در مناطق دوردست و ناامن
- بنابر محدودیت منابع تعداد محدودی بست را به معلمان سوادآموزی دائمی اختصاص داده است
- ضعف سیستم مراقبت و نظارت برای نظارت از اجرای نصاب، کیفیت تدریس و وضعیت یادگیری در صنوف سوادآموزی از ظرفیت کافی برخوردار نیست
- نداشتن وسیله نقلیه جهت نظارت از کورسهای سوادآموزی در مراکز ولایات و ولسوالی ها
- نداشتن تجهیزات تکنالوژی معلوماتی از قبیل کمپیوتر، انترنت، تلفون و غیره
- نداشتن بودجه جهت اعمار مراکز آموزش محلی (CLC) در مرکز و ولایات
- میزان پایین سواد: بیش از 10.5 میلیون که اکثر آنها می باشند بیسواد هستند
- هماهنگی نامؤثر: در اجرای نابرابر برنامه های سواد در سرتاسر کشور

پیشنهادهای راه حل ها

- استخدام معلمان مسلکی: استخدام معلمان مسلکی در مرکز و ولایات به خصوص در مناطق دوردست و ناامن
- تخصیص بست های کافی جهت استخدام معلمان دائمی برای برنامه سوادآموزی
- تقویت سیستم مراقبت و نظارت بر اساس نیازمندی های موجود در برنامه سوادآموزی
- فراهم نمودن تسهیلات وسایط نقلیه جهت نظارت از کورسهای سوادآموزی در مراکز ولایات و ولسوالی ها
- فراهم نمودن تجهیزات تکنالوژی معلوماتی از قبیل کمپیوتر، انترنت، تلفون و غیره
- تهیه بودجه کافی جهت اعمار مراکز آموزش محلی (CLC) در مرکز و ولایات
- راه اندازی برنامه های آگاهی عامه و افزایش میزان شمولیت در کورس های سوادآموزی جهت بهبود فرصت های یادگیری و افزایش میزان سواد در کشور

بدست آوردن اهداف

هدف: به اساس اهداف پلان استراتژیک برای سال 1390، تعداد سواد آموزان برنامه سوادآموزی به 600,000 تن از طریق برگزاری 24,000 باب کورس افزایش خواهد یافت.

در سال جاری از اثر راه اندازی برنامه های مؤثر آگاهی عامه در مرکز ولایات ولسوالی ها بخصوص ساحات دور دست کشور، برنامه سوادآموزی توانست 553,190 تن سواد آموز را که 53 فیصد آنها را قشر انانث تشکیل میداد در 22,160 باب کورس سوادآموزی جذب نماید. همچنان 350 تن معلم سوادآموزی (20 فیصد انانث) جدیداً استخدام و در کورس های سوادآموزی توظیف گردیدند.

در عرصه چاپ و توزیع کتب درسی، امسال به تعداد 375,939 جلد کتاب درسی سوادآموزی اساسی و مابعد چاپ و برای سواد آموزان توزیع گردید. دسترسی سواد آموزان به کتب درسی، فرصت یادگیری را بیشتر میسازد. یکی از فعالیت های اساسی برنامه سوادآموزی بلند بردن میزان سواد در سطح کشور است. خوشبختانه امسال میزان سطح سواد از 30 فیصد به 33 فیصد بلند گردید که از جمله 45 فیصد فیصد آن ذکور و 21 فیصد آن انانث میباشد.

برنامه پنجم: برنامه اداره معارف

برنامه فرعی 5.1: انکشاف اداره معارف و خدمات حمایتی

هدف کلی

فراهم نمودن سهولت ها و خدمات حمایتی مؤثر، اقتصادی و شفاف برای اجرای موفقانه برنامه های معارف در سرتاسر کشور

پیشرفت در اجراات

فعالیت اصلی 1: اصلاح اداره و انکشاف منابع بشری

برای اینکه معلمان تشویق شوند تا از فرصت های آموزشی، چه در دارالمعلمین ها و یا از طریق پروگرام رشد مسلکی، استفاده خوب نمایند داخل شدن آنها به سیستم جدید رتب و معاشات به امتحان قابلیت های معلمان مرتبط ساخته شد و تا حال چهار دوره ارزیابی ملی قابلیت ها بالای 158,286 تن معلم و 38,688 تن کارمند و اجیر تطبیق گردیده و نتایج آن در تعیین معاش، رتبه و قدم اثر خود را گذاشته است.

از این جمله 45,775 تن بشمول 47 فیصد اناث در سال 1388، 71,103 تن منجمله 70 فیصد اناث در سال 1389 و به تعداد 79,468 تن در سال 1390 شامل این سیستم گردیدند.

باید خاطر نشان ساخت که تطبیق ریفورم بحیث آغاز پروسه نهادینه شدن مدیریت در وزارت معارف در سال 1385 آغاز گردیده که تا سال 1387 تنها 628 تن ریفورم شده بودند و در 3 سال اخیر 196,974 تن از طریق تطبیق ریفورم، شامل سیستم جدید اداره گردیدند.

فعالیت اصلی 2: انکشاف سیستم مالی

تمامی مصارف برنامه ها در سیستم معلوماتی مالی افغانستان ثبت شده است تا از مصارفی که صورت می گیرد نظارت به عمل آید. سیستم تهیه بودجه و پیگیری مصارف (BPET) بهبود یافته که هدف از این سیستم حصول اطمینان از مصرف درست بودجه بر اساس برنامه میباشد. بودجه براساس برنامه توسط ریاست های مالی و اداری تهیه و به وزارت مالیه فرستاده شده است. جهت تسهیل دسترسی کارمندان وزارت معارف به معاشات شان، حسابات بانکی برای تمامی کارمندان باز شده است. معاش بیشتر از 100,000 کارمند به طور مستقیم از طریق حساب هایشان پرداخت می شود.

فعالیت اصلی 3: تکنالوجی معلوماتی و ارتباطی

برنامه توزیع یک لپتاپ برای یک طفل (OLPC) یک برنامه کاملاً جدید در جهت رشد و تقویت اذهان اطفال و آشنا ساختن آنها با سیستم های جدید تکنالوژی میباشد. امسال نیز به ادامه توزیع یک لپتاپ برای یک طفل، به تعداد 641 لپتاپ برای شاگردان (منجمله 219 تن شاگرد اناث) صنف 4 - 6 توزیع گردید. از آغاز برنامه تا اکنون، مجموعاً 4,441 پایه لپتاپ برای شاگردان مکاتب دوره ابتدائیه توزیع گردیده است.

همچنین به منظور تجهیز ادارات معارف به سیستم جدید تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی (ICT)، 175 پایه کمپیوتر برای ریاست های معارف در مرکز و ولایات توزیع و 53 تن از معلمین مکاتب تعلیمات عمومی تحت آموزش قرار گرفتند.

فعالیت اصلی 4: تدارکات و لوژستیک، خدمات و املاک

به تعداد 57 تن کارمند ریاست های املاک و خدمات آموزش های لازم را فرا گرفتند. هدف از این برنامه های آموزشی، بهبود موثریت و مفیدیت فعالیت های آنها می باشد.

در سال 1390 به تعداد 34,777 نمره زمین موازی 18,572 جریب زمین برای 34,777 تن از معلمین معارف پرور توزیع گردید. تا اکنون جمعاً به تعداد 53,079 نمره زمین رهائشی که موازی 28,754 جریب زمین میگردد، به معلمین توزیع گردید است.

قابل یاد آورiest که در سال جاری وزارت معارف 1,500 جریب زمین را جهت اعمار مکاتب در 25 ولایت کشور شناسائی و اخذ نمود.

فعالیت اصلی 5: حمایت از اعمار زیربنای تعلیمی

ریاست انکشاف زیربنای معارف شرایط موجود زیربنا ها را سروی و بررسی های لازم را به منظور تعیین موقعیت زمین برای اعمار ساختمان مؤسسات تعلیمی انجام داد.

ریاست انکشاف زیربنا ها، بعد از دریافت پیشنهاد اعمار مؤسسه تعلیمی از سوی برنامه ها، خدمات حمایتی لازم را از جمله دیزاین پروژه و برآورد قیمت برای اعمار آن فراهم می نماید. همچنین، کنترل کیفیت از مکاتب در حال ساخت به طور منظم و مستمر صورت می گیرد.

فعالیت اصلی 6: محافظت و مصئونیت

ریاست محافظت و مصئونیت، به منظور بلند بردن سطح آگاهی شاگردان و معلمین پیرامون رویداد های امنیتی، برنامه های آگاهی رسانی را راه اندازی نمود. در سال جاری 187 تن کارمند این ریاست در مورد بهبود سیستم امنیتی و حفظ مؤسسات تعلیمی و ادارات معارف در مرکز و ولایات آموزش دیدند. برای ثبت روزانه حوادث امنیتی و تهیه گزارشات تحلیلی آن، دیتابیس معلوماتی محافظت و مصئونیت انکشاف داده شد.

فعالیت اصلی 7: هماهنگی و مدیریت

یکی از دست آوردهای عمده وزارت معارف در سال 1390، کسب عضویت معارف افغانستان در مشارکت جهانی برای تعلیم و تربیه (Global Partnership for Education (GPE جهت رسیدن به اهداف جهانی تعلیم برای همه یا EFA میباشد.

بعد از سعی و تلاش های خستگی ناپذیر، پیشنهاد (پروپوزل) افغانستان برای جلب کمک های 55.7 میلیون دالری تکمیل گردید و در اوایل ماه میزان سال 1390 غرض منظوری به این مشارکت جهانی ارسال شد. خوشبختانه پروپوزل وزارت معارف افغانستان در میان 45 کشور از جانب کمیته ارزیابی مشارکت جهانی برای تعلیم به درجه دوم ارزیابی شد. پیشنهادات وزارت معارف جمهوری اسلامی افغانستان که حاوی 55.7 میلیون دالر بود، بتاريخ 15 دسمبر 2011 از جانب بورد اجراییوی مشارکت جهانی برای تعلیم GPE منظور و مکتوب آن بتاريخ 27 دسمبر 2011 به افغانستان ارسال گردید. وزارت معارف

کشور میتواند از این منبع معتبر مالی در سه سال آینده (2012-2014) برای بهبود دسترسی و کیفیت معارف مخصوصاً تعلیم و تربیه دختران مناطق که شاخص های انکشاف معارف بنا بر دلائل نا امنی، صعب العبور بودن و سایر دلائل در آنها پائین است، استفاده مثمر نماید.

گروپ کاری اداره تعلیم و تربیه به طور منظم نشست های ماهانه خود را برگزار کردند. فهرست اولویت های گروپ کاری در آغاز سال تهیه و ترتیب گردید و یک برنامه کاری برای تعقیب این اولویت ها تنظیم روی دست گرفته شد. این گروپ کاری به بررسی پیشرفت اجراءات پرداخته و بعد از بررسی چالش ها پیشنهادات خود را به بورد انکشاف قوای بشری پیشکش نمودند. گروپ کاری GPE به عنوان یک گروپ خاص در اداره تعلیم و تربیه ایجاد شده است تا پلان میان مدت معارف را مورد بررسی قرار داده و با کمک همکاران درخواست وزارت معارف برای بودجه کمکی در این عرصه را تهیه نماید.

همچنین، نشست های دوهفته ئی بریاست معین اداری و مالی وزارت معارف تنظیم و اجرا شد تا پیشرفت اجراءات و چالش ها را مورد بررسی قرار داده و برای حل مشکلات، راه حل پیشنهاد نمایند.

مشکلات تطبیق برنامه

- تداخل وظیفوی در لایحه وظایف ریاست ها، و ابهام در تقسیم کارها داخل ریاست ها
- کمبود بودجه عادی و انکشافی غرض استخدام افراد مسلکی و شایسته در بست های خدمات ملکی
- عدم هماهنگی بین ریاست منابع بشری و دیگر ریاست های مربوطه
- به وقت نریسدن تخصیصات به ولایات
- طولانی، پیچیده، دست و پاگیر بودن قانون تدارکات، در نتیجه، عدم تطبیق فعالیت ها بوقت و زمان معین
- عدم بودجه کافی برای توسعه زیربناهای تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی در مرکز و ولایات
- کمبود زمین برای اعمار مکاتب و دیگر تعمیر های اداری معارف
- سرعت ساخت مکتب از رشد شمولیت شاگردان کند تر است، بنابراین اگر سرعت ساخت افزایش یابد فیصدی مکاتب بدون تعمیر افزایش خواهد یافت.
- ضعف تیم انجینری نظارت کننده
- مشکلات امنیتی به منظور تطبیق درست پلان ها و برنامه ها

پیشنهادهای راه حل ها

- بازنگری تشکیل و لایحه وظایف کنونی بخش های مختلف وزارت
- تأمین و تقویت بودجه عادی و انکشافی غرض برآوردن نیازهای انکشافی
- ایجاد هماهنگی بین ریاست منابع بشری و دیگر ریاست های مربوطه در هنگام استخدام پرسنل
- ارسال تخصیصات به وقت و زمان معین به ولایات
- اصلاح قانون تدارکات و یا یافتن راه حل برای تسهیل و کوتاه نمودن پروسه تدارکاتی
- تأمین بودجه کافی برای توسعه زیربناهای تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی در مرکز و ولایات
- تشویق و سهیم ساختن مردم و شاروالی جهت تهیه زمین برای اعمار مکاتب و دیگر تعمیر های اداری معارف

- تهیه بودجه برای اعمار تعمیرهای مکاتب و ادارات معارف در مرکز و ولایات
- تقویت تیم انجینری نظارت کننده بر پروژه های ساختمانی وزارت

بدست آوردن اهداف

در سال جاری به تعداد 79,468 تن معلم و کارمند امتحان ملی قابلیت ها را سپری نموده و شامل سیستم جدید رتب و معاش گردیدند. برنامه توزیع یک لپتاپ برای یک طفل فعالیت های خویش را وسعت میبخشد. امسال نیز به ادامه فعالیت های قبلی به تعداد 641 لپتاپ برای شاگردان (منجمله 219 تن شاگردانث) صنوف 4 - 6 توزیع گردید. از آغاز برنامه تا اکنون، مجموعاً 4,441 پایه لپتاپ برای شاگردان مکاتب دوره ابتدائیه توزیع گردیده است.

همچنان به تعداد 34,777 نمره زمین موازی 18,572 جریب زمین برای 34,777 تن از معلمین معارف پرور توزیع گردید. از آغاز برنامه توزیع زمین برای معلمین و کارمندان معارف تا اکنون، جمعاً به تعداد 53,079 نمره زمین رهایشی که موازی 28,754 جریب زمین میگردد، به معلمین توزیع گردیده است.

یکی از دست آوردهای عمده وزارت معارف در سال 1390، کسب عضویت معارف افغانستان در مشارکت جهانی برای تعلیم و تربیه میباشد. وزارت معارف افغانستان در میان 45 کشور اشتراک کننده از جانب کمیته ارزیابی مشارکت جهانی برای تعلیم به درجه دوم ارزیابی شد و 55.7 میلیون دالر را حایز گردید.

هدف کلی

هدف این برنامه توسعه هدفمندی، مؤثریت، پاسخگوئی و شفافیت در درون چارچوب مربوط به قوانین ملی و تعهدات بین المللی است.

پیشرفت در اجراات

فعالیت اصلی 1: انکشاف و تجدید نظر پالیسی ها

جهت تجدید نظر پالیسی ها، مقررات و لوايح، و انکشاف آکادمیک وزارت معارف، ریاست شورای علمی معارف فعال گردید. وزارت از طریق استخدام و آموزش کارمندان جدید، انکشاف طرزالعمل های کاری داخلی و تهیه پلان آینده این ریاست و فعالیتها در این زمینه را بر انکشاف این بخش معطوف داشته است. شورای علمی کار خود را ابتدا بر روی تحقیقات پالیسی، طرزالعمل ها و استراتیژی ها آغاز نمود. این شورا بر اساس نتایج تحقیقات و بررسی های انجام شده موارد فوق را انکشاف میدهد. ریاست تعلیمات اساسی کار مرور و بازنگری پالیسی تعلیم و تربیه محلی را به کمک همکاران انکشافی خود آغاز نمود.

فعالیت اصلی 2: پلان گذاری استراتیژی و عملیاتی

برای اجرای پلان استراتژیک دوم ملی معارف، ریاست پالیسی و پلان استراتژیک کار پروسه ایجاد پلانهای عملیاتی را با مشوره مسئولین برنامه ها در سطوح ملی، ولایتی و ولسوالی تسهیل نموده است. وزارت معارف تنها وزارتی است که در سطح دولت توانسته پلان های عملیاتی سالانه را برای هر یک از ولسوالی های خویش انکشاف دهد. بمنظور ارتقای ظرفیت کارمندان ولایات و ولسوالی ها جهت غیر مرکزی سازی پلانگذاری، کارمندان ریاست های معارف ولایات و ولسوالی ها آموزش های لازم را در زمینه پلان گذاری دریافت نمودند.

فعالیت اصلی 3: سیستم معلوماتی اداره معارف، نظارت و گزارش دهی

به اساس پلان های عملیاتی که به سطح مرکز و ولایات تهیه گردیده اند، گزارشات بصورت منظم طبق آن بطور ماهوار و ربعوار تهیه و به مراجع تصمیم گیرنده ارائه میگردد. بعد از توحید نمودن همه این گزارشات، یک گزارش توحیدی به تصمیم گیرندگان وزارت تسلیم می شود. پلانهای عملیاتی بر اساس پلان استراتژیک دوم ملی معارف انکشاف یافته و پیشرفت این پلانها بطور منظم مراقبت می شود. بعد از مراقبت، یک گزارش از پیشرفت کار ها تهیه می شود. هدف از تهیه این گزارشات حصول اطمینان از انجام فعالیتها بر اساس پلان استراتژیک دوم ملی معارف می باشد.

فعالیت های که بر مبنای پلان استراتژیک در پلان های عملیاتی شامل گردیده اند همواره مراقبت و از پیشرفت کار آنها گزارش ارائه میگردد. منظور از روند مراقبت و گزارشدهی، تطبیق فعالیت ها موازی با اهداف از قبل تعیین شده میباشد.

فعالیت اصلی 4: کنترل و تفتیش

ریاست تفتیش داخلی به طور مستمر عملکرد برنامه ها را مورد تفتیش قرار داده است تا از پیروی آنها از قوانین و مقررات اطمینان حاصل شود. موارد مشکوک گزارش داده شده توسط پرسنل تحقیق داخلی مورد بررسی قرار می گیرد و گزارشها به

مقام وزارت داده می شود تا با فساد مبارزه شود. به کارمندانی که از قوانین سرپیچی می نمایند اخطار کتبی داده شده و یا به دفتر لوی سارنوالی معرفی می شوند تا بعد از انجام بررسی های بیشتر اقدامات قانونی اتخاذ گردد.

فعالیت اصلی 6: ارتباطات استراتژیک

ریاست نشریات و ارتباطات در زمینه پالیسی ها، پیشرفت ها و سایر فعالیت های عمده معارف مواد آگاهی رسانی عامه را ترتیب نموده و از طریق راه اندازی کنفرانس های مطبوعاتی در مرکز و ولایات نشر کرده است. بمنظور ارتقای آگاهی در زمینه پالیسی های تعلیم و تربیه، دستاوردها و چالش ها، مصاحبه ها و میزگرد ها با مسئولین اصلی معارف ترتیب گردید.

مشکلات تطبیق برنامه

- کمبود متخصصین برای بازنگری و تجدید پالیسی ها، قوانین و طرز العمل های وزارت بر اساس نتایج تحقیقات
- کمبود متخصصین برای ارتقای ظرفیت مأمورین پلانگذاری استراتژیک و عملیاتی در سطح ولایتی و ولسوالی
- عدم موجودیت یک سیستم منظم نظارت و ارزیابی و کمبود منابع بشری برای مراقبت و ارزیابی از تطبیق برنامه ها در سطح ولایات و ولسوالی ها.
- عدم زیربنا های تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی بمنظور گسترش سیستم تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی به سطح ولایات و ولسوالی ها
- عدم هماهنگی پروژه های انکشافی که توسط دونه ها تطبیق می گردد با پلان های عملیاتی معارف.
- عدم تطابق فارمت پلان دونه ها با فارمت پلان استراتژیک و پلان میان مدت معارف
- عدم هماهنگی و همکاری تمویل کننده های بین المللی در شریک ساختن معلومات مربوط به بودجه و فعالیت ها و نتایج حاصله از تطبیق پروژه های شان

پیشنهادهای راه حل ها

- استخدام متخصصین برای بازنگری پالیسی ها، قوانین و طرز العمل های وزارت بر اساس نتایج تحقیقات
- استخدام متخصصین برای ارتقای ظرفیت مأمورین پلانگذاری استراتژیک و عملیاتی در سطح ولایتی و ولسوالی
- انکشاف یک سیستم منظم نظارت و ارزیابی و افزایش منابع بشری برای مراقبت و ارزیابی از تطبیق برنامه ها در سطح ولایات و ولسوالی ها.
- تقویت زیربنا های تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی بمنظور گسترش سیستم تکنالوژی معلوماتی و مخابراتی به سطح ولایات و ولسوالی ها
- دونه ها باید پروژه های انکشافی خویش را با پلان ها و پروژه های انکشافی معارف هماهنگ سازند
- دونه ها باید فارمت پلان استراتژیک و پلان میان مدت معارف را تعقیب نمایند
- تهیه هماهنگی و همکاری تمویل کننده های بین المللی در شریک ساختن معلومات مربوط به بودجه و فعالیت ها و نتایج حاصله از تطبیق پروژه های شان

بدست آوردن اهداف

پلان استراتژیک دوم ملی معارف با حداقل استفاده از ظرفیت های خارجی توسط وزارت معارف انکشاف یافت و پلان میان مدت معارف به عنوان یک پلان با سناریوی سطح پایین تر براساس پلان استراتژیک ملی معارف افغانستان انکشاف داده شد و توسط طرفهای تمویل کننده ارزیابی و مورد تأیید قرار گرفت. افغانستان عضویت مشارکت جهانی برای تعلیم و تربیه را اخذ نمود. پلانهای عملیاتی سالانه به منظور تسهیل اجرای پلان استراتژیک دوم ملی معارف انکشاف یافت. اجرای پلان بطور منظم مراقبت شد و گزارشهای منظم از پیشرفت اجراات تهیه و به تصمیم گیرندگان وزارت پیشکش گردید.

ریاست تفتیش داخلی به طور منظم کارکردهای برنامه ها را مورد ارزیابی قرارداد تا از اجرای قوانین و مقررات و مبارزه با فساد اداری اطمینان حاصل نماید.

در ذیل چهار موضوع مشترک در پلان ستراتیژیک ملی معارف واضح گردیده است: جنسیت، مبارزه با مواد مخدر، مبارزه با فساد اداری و محیط زیست. وزارت معارف با وزارت خانه های که به طور مستقیم روی این مسائل کار میکنند و با چالش های عمده روبرو هستند تعهد همکاری نموده است.

همکاری وزارت معارف با کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان، وزارت مبارزه با مواد مخدر، وزارت صحت عامه، ریاست عمومی محیط زیست افغانستان و گروهی از نمایندگان طبقه اناث در پارلمان در رابطه به ارتقای سطح آگاهی و گنجاندن فصل خاصی در باره این موضوعات مشترک در کتاب های درسی شاگردان همکاری نزدیک داشته است.

جنسیت

امروزه زنان افغان نه تنها در تعلیم و تربیه و سواد، بلکه با مشکلات صحتی، فقر، محرومیت از حقوق، حفاظت در برابر خشونت و مشارکت اجتماعی در حالت بدی به سر می برند. محرومیت در این حوزه ها به هم ارتباط دارند و برای دستیابی به نتایج مطلوب، باید همه این عوامل مورد رسیدگی قرار گیرند.

برای پرداختن به مسائل عدم مساوات جنسیتی در همه سطوح اجتماعی، وزارت معارف برای حصول مساوات جنسیتی تدابیر مختلفی را در برنامه های خود گنجانیده است. جهت افزایش شمولیت دختران در مکاتب، وزارت معارف برنامه های آگاهی عامه را راه اندازی کرده است تا والدین دختران خود را به مکتب بفرستند که در نتیجه این تلاشها، شمولیت دختران به 37 فیصد شمولیت کل افزایش یافته است.

از آنجائیکه کمبود معلمان آموزش دیده، خصوصاً در مناطق روستایی و ناامن، یکی از موانع اصلی برسر راه تعلیم و تربیه دختران می باشد، وزارت معارف قشر اناث را تشویق می نماید تا در مراکز تربیه معلم ثبت نام نمایند. در سال 1390، به 585 معلمین طبقه اناث بورسه تحصیلی داده شد و ماهانه پول برای شان پرداخته شد تا در موسسات تربیه معلم برای تحصیلات عالی ثبت نام نمایند.

همچنین، به منظور ترویج مساوات مرد و زن و آشنایی نسل جدید به یک طرز زندگی مساویانه، مسائل مربوطه در نصاب تعلیمی جدید جای به جای شده است. در سال 1390 کتاب های صنف ۷-۹ که حاوی عناوین در باره حقوق بشر و مساوات جنسیتی می باشد چاپ و توزیع شده است. به همین ترتیب، عناوین بیشتر در مورد این بحث، فصول بیشتری در نظر گرفته شده و در سال 1390 در انکشاف کتاب های درسی صنف ۱۰-۱۲ اضافه و چاپ شده اند. آگاهی در مورد حقوق بشر و جنسیت (مرد و زن) در کتاب های درسی تربیه معلم گنجانیده شده است.

محیط زیست

تعلیم و تربیه در مورد محیط زیست، از صحت گرفته تا تغذیه، آب صحتی و بهداشت، اداره محیط زیست و جنبه های دیگر آن، بخش عمده نصاب تعلیمی کشور و یک بخش پلان ستراتیژیک ملی وزارت معارف را تشکیل می دهد.

به همین اساس، عناوین مختلف در باره مسئله امنیت و حفاظت از محیط زیست در کتاب های مختلف صنف ۹-۷ گنجانیده شده است. که در 1390 چاپ شده و در مکاتب توزیع گردیده است.

برای بهبود صحت و آموزش در مکاتب در مرکز و ولایات به تعداد 77 باب کلینک های صحتی در خدمت شاگردان مکاتب در مرکز و ولسوالی های ولایت کابل فعالیت می نمایند. برای بهبود دسترسی به خدمات، در باره حفظ و مراقبت محیط زیست در کابل و ولایات کشور به تعداد 1320 تن معلم و کارمند طبقه انانث آموزش داده شده است .

بخاطر یک محیط سر سبز ، کمپاین نهال شانی توسط وزیر صاحب معارف صورت گرفت که در کمپاین متذکره همه معلمین ، شاگردان مکاتب و اعضای جامعه همه شرکت کرده تا یک محیط پاک و سرسبز را در مکاتب و اطراف مکاتب ایجاد نمایند. کمپاین نهال شانی با حمایت وزارت زراعت و مالداري و دیگر شرکا آن به اجرا درآمد و صدها هزار درخت در داخل و اطراف مکاتب در سراسر کشور کاشته شد .

مبارزه با فساد

وزارت معارف یکی از وزارت خانه هایی است که تعهد نموده است تا از طریق انکشاف طریق سیستم پیشرفته مدیریت مالی و داری ، تدارکات و مصارفات و سیستم تفتیش داخلی فساد اداری را کاهش دهد. با توجه به اینکه ۹۰ فیصد از مصارف معارف در بودجه های عملیاتی آن، معاشات کارمندان وزارت معارف را شامل می شود، و جهت تسهیل در مدیریت معاشات، یک سیستم جدید کمپیوتری ایجاد شده و معاشات کارمندان توسط حسابات بانکی صورت میگیرد. این اقدام باعث کاهش فساد گردیده و در اداره فساد کاهش یافته و همه کارمندان وزارت معارف میتوانند در وقت معین معاشات خود را از طریق بانک اخذ نمایند. در حال حاضر بیشتر از یکصد هزار کارمند وزارت معارف معاشات خود را از طریق حسابات بانکی شان بدست میاورند.

اداره تفتیش داخلی وزارت معارف بطور منظم ارزیابی و تفتیش بخش های مختلف را انجام می دهند تا از اجرای امور مطابق قوانین و مقررات داخلی کشور اطمینان حاصل نمایند، فساد را شناسائی و اقدامات قانونی لازم را صورت دهند. وقتیکه دوسیه ها به تحقیقات بیشتر نیاز داشته باشد، به سارنوالی معارفی میگردند. به همین ترتیب وزارت معارف کمیته های بررسی را موظف نموده تا بخش هایی را که احتمال فساد در آنها بیشتر باشد مورد ارزیابی قرار دهند. این ارزیابی شامل بازنگری پروسه ها، پروسیجرها، حوزه های بالقوه فساد، و ارائه پیشنهاد جهت آسان ساختن پروسیجرها برای کاهش احتمالات فساد می باشد.

مبارزه با مواد مخدر

وزارت معارف برنامه های جدی را در مقابله با مواد مخدر از طریق اجرای برنامه های آگاهی عامه از طریق مکاتب، مساجد ، شوراهای مکاتب و رسانه های جمعی و مطبوعات روی دست گرفته است. وزارت معارف در همکاری با وزارت مواد مخدر و صحت عامه پروگرام های مختلف را توسعه داده است تا برنامه های آگاهی رسانی را برای جوانان در زمینه استفاده و عواقب سوء آن مطلع سازد. به همین ترتیب عناوین خاص در کتاب های درسی صنف ۹-۷ در مورد مواد مخدر چاپ شده که در مورد استعمال و عواقب بد مواد مخدر در زندگی شخصی، فامیل و اجتماع آگاهی می دهد.

مشکلات در قسمت موضوعات مشترک

- باوجود دستاوردهای قابل توجه در مورد موضوعات مشترک، بعضی از مشکلات رایج در افغانستان مانند نبود امنیت، فقر، عدم دسترسی به تعلیم و تربیه و فرهنگ های غلط، بالخصوص تبعیض خاص علیه زنان، همواره فعالیتهای انکشافی در قسمت موضوعات مشترک را با مشکل مواجه می سازد.
- جنسیت: کمبود امنیت در بعضی ولایات کشور به طور جدی برسر راه تلاشهای انکشافی مانع ایجاد نموده و حتی باعث از بین رفتن نتایج قبلی می شود. آموزش طبقه اناث بطور مثال در ولایات نا امن سخت تحت تاثیر قرار گرفته است. سال گذشته استفاده از گازات زهر الود و آلوده ساختن آب اشامیدنی شاگردان طبقه اناث، باعث شده است تا فامیل ها را از فرستادن دخترانشان به مکتب دلسرد شوند. عامل دیگری که مانع تعلیم و تحصیل طبقه اناث گردیده مشکلات فرهنگی می باشد که با کمبود معلمین طبقه اناث در مناطق دوردست، فاصله زیاد بین خانه و مکتب، نبود دیوار احاطه مکتب تشدید می شود.
- مبارزه با مواد مخدر: بسیاری از کودکان که سن مکتب را دارا می باشند به دلیل نامنی، فقر و وجوهای دیگر از مکتب خارج هستند و این امر آنها را بیشتر در معرض ابتلا به مواد مخدر قرار می دهد.
- محیط زیست: در بعضی از مکاتب کمبود آب اشامیدنی و تشناب های صحی یکی از مسایل عمده در مکاتب میباشد. همچنین، عدم آگاهی مردم در مورد رابطه محیط زیست با صحت افراد نیز از مسائلی است که باید مورد رسیدگی قرار گیرد.

پیشنهادهای راه حل ها

- جهت پرداختن به چالش ها در خصوص موضوعات مشترک، موارد ذیل پیشنهاد میگردد.
- تشویق و اجرای یک پروسه پلان گذاری که مسائل جنسیتی را در نظر می گیرد تا اینکه مسائل جنسیتی در مرحله پلانی تمامی پروگرام های معارف مورد توجه قرار گیرد.
- راه اندازی پروگرام های آگاهی عامه برای تشویق تعلیم و تربیه دختران در جامعه و استخدام معلمین طبقه اناث در مکاتب و ولسوالی های دوردست.
- شامل نمودن عناوین اضافی در مورد محیط زیست، مبارزه با مواد مخدر و مبارزه با فساد در کتابهای شاگردان صنوف مختلف و توجه به مسائل جنسیتی در نصاب تعلیمی.
- انکشاف و راه اندازی کمپاین ها در مورد خطرات استعمال مواد مخدر و اهمیت حفاظت از محیط زیست از طریق مساجد، رسانه های جمعی، شوراها و منابع معلومات رسانی دیگر.
- وزارت معارف کشور باید با سایر سازمان های مبارزه کننده با فساد همکاری نماید، متخصصین تفتیش داخلی بیشتری را استخدام نموده و کارمندان موجوده را آموزش دهد، پروسه ها و پروسیجرهای کاری را ساده سازد، سیستم خود را اتوماتیزه کند و تا حد ممکن باید پول را مستقیماً به فراهم آورندگان مواد و خدمات انتقال دهد.

بخش دوم

گزارش مالی به اساس برنامه

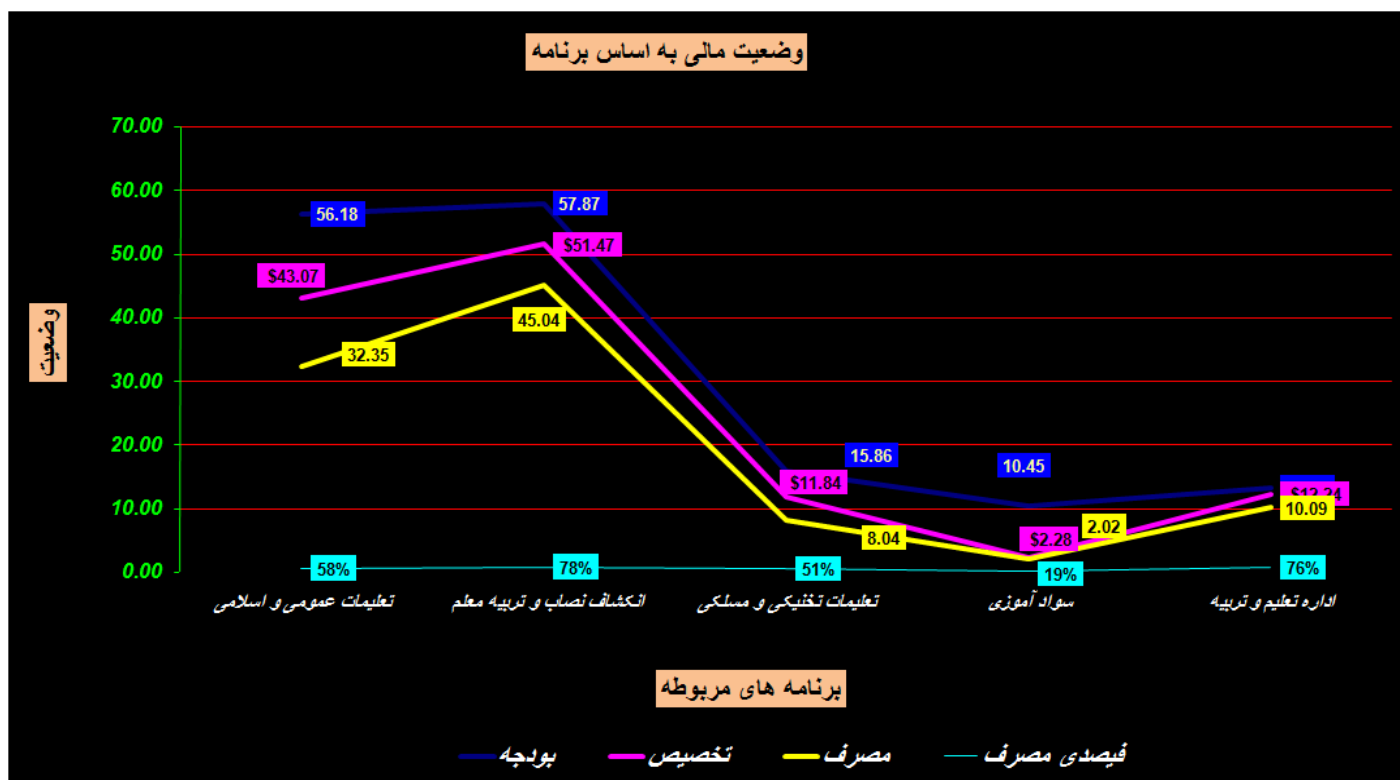
بودجه عادی

وزارت معارف
ریاست مالی و حسابداری
سیستم معلوماتی اداره مالی
گزارش بودجه عادی به اساس برنامه
سال 1390

Grand Total	250	221	220	210	معلومات	برنامه	تشریح برنامه
\$ 412,831,247.68	\$ 289,361.70	\$ 1,367,447.79	\$ 16,840,534.06	\$ 394,333,904.13	بودجه موجود	271	تعلیمات عمومی و اسلامی
\$ 412,043,123.41	\$ 123,016.13	\$ 1,295,256.98	\$ 16,647,206.22	\$ 393,977,644.09	بودجه مصرف شده		
\$ 788,124.27	\$ 166,345.57	\$ 72,190.81	\$ 193,327.84	\$ 356,260.04	بیلاتس باقی مانده		
\$ 20,092,068.62	\$ 53,191.49	\$ 213,390.85	\$ 5,478,775.09	\$ 14,346,711.19	بودجه موجود	272	انکشاف نصاب و تربیه معلم
\$ 19,536,280.43	\$ 25,071.68	\$ 174,117.36	\$ 5,362,910.72	\$ 13,974,180.66	بودجه مصرف شده		
\$ 555,788.19	\$ 28,119.81	\$ 39,273.49	\$ 115,864.36	\$ 372,530.53	بیلاتس باقی مانده		
\$ 16,785,130.87	\$ 191,489.36	\$ 358,259.81	\$ 5,461,610.72	\$ 10,773,770.98	بودجه موجود	273	تعلیمات تخیلی و مسلکی
\$ 16,306,294.13	\$ 191,295.17	\$ 334,041.36	\$ 5,420,376.79	\$ 10,360,580.81	بودجه مصرف شده		
\$ 478,836.74	\$ 194.19	\$ 24,218.45	\$ 41,233.94	\$ 413,190.17	بیلاتس باقی مانده		
\$ 9,757,896.15	\$ 19,148.91	\$ 117,127.66	\$ 673,530.23	\$ 8,948,089.34	بودجه موجود	274	سواد آموزی
\$ 9,431,591.77	\$ 15,067.13	\$ 94,719.23	\$ 648,815.38	\$ 8,672,990.02	بودجه مصرف شده		
\$ 326,304.38	\$ 4,081.79	\$ 22,408.43	\$ 24,714.85	\$ 275,099.32	بیلاتس باقی مانده		
\$ 33,465,466.23	\$ 1,461,063.83	\$ 875,879.00	\$ 8,700,955.34	\$ 22,427,568.06	بودجه موجود	275	مدیریت تعلیم و تربیه
\$ 31,479,125.38	\$ 967,951.45	\$ 841,428.68	\$ 7,871,126.62	\$ 21,798,618.64	بودجه مصرف شده		
\$ 1,986,340.85	\$ 493,112.38	\$ 34,450.32	\$ 829,828.72	\$ 628,949.43	بیلاتس باقی مانده		
\$ 492,931,809.55	\$ 2,014,255.30	\$ 2,932,105.11	\$ 37,155,405.45	\$ 450,830,043.70	مجموع بودجه موجود		مجموع
\$ 488,796,415.11	\$ 1,322,401.55	\$ 2,739,563.62	\$ 35,950,435.73	\$ 448,784,014.21	مجموع بودجه مصرف شده		
\$ 4,135,394.44	\$ 691,853.74	\$ 192,541.49	\$ 1,204,969.71	\$ 2,046,029.49	مجموع بیلاتس		

وزارت معارف ریاست مالی و حسابداری سیستم معلوماتی اداره مالی گزارش بودجه انکشافی به اساس برنامه سال 1390						
تاریخ گزارش		17/02/1390		واحد پولی		دالر امریکائی
برنامه	بودجه	تخصیص	مصرف	فیصدی مصرف	بیلاس	ملاحظات
تعلیمات عمومی و اسلامی	56.18	\$ 43.07	32.35	58%	\$ 23.83	
انکشاف نصاب و تربیه معلم	57.87	\$ 51.47	45.04	78%	\$ 12.83	
تعلیمات تخنیکي و مسلکی	15.86	\$ 11.84	8.04	51%	\$ 7.82	
سواد آموزی	10.45	\$ 2.28	2.02	19%	\$ 8.43	
اداره تعلیم و تربیه	13.28	\$ 12.24	10.09	76%	\$ 3.19	
Total	153.64	120.90	97.53	0.63	56.11	

بعد از دریافت گزارشات بودجه برگشتی (Refund) از وزارت محترم مالیه، در بخش مصارفات سال 1390 تغییرات بوجود خواهد آمد.

بخش سوم

ضمیمه ها

شاگردان و معلمین تعلیمات عمومی													
شماره	ولایت	شاگردان ذکور	شاگردان اناث	مجموع شاگردان	شاگردان مجموع	شاگردان مجموع	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل	مجموع تعلیمات محل
1	بدخشان	152,374	138,966	291,340	3,869	4,200	8,069	299,409	6,382	3,001	9,383		
2	بادغیس	91,856	34,187	126,043	1,070	619	1,689	127,732	1,696	257	1,953		
3	بغلان	194,898	109,037	303,935	2,006	1,866	3,872	307,807	6,377	1,833	8,210		
4	بلخ	265,078	203,052	468,130	716	2,348	3,064	471,194	4,912	5,519	10,431		
5	بامیان	69,732	55,459	125,191	1,937	2,356	4,293	129,484	2,543	641	3,184		
6	دایکندی	87,182	69,020	156,202	2,769	2,958	5,727	161,929	1,996	978	2,974		
7	فراه	66,878	32,973	99,851	844	1,101	1,945	101,796	1,751	841	2,592		
8	فاریاب	156,459	113,079	269,538	1,188	1,064	2,252	271,790	4,648	1,815	6,463		
9	غزنی	194,233	96,044	290,277	7,173	9,740	16,913	307,190	4,568	1,377	5,945		
10	غور	126,224	73,142	199,366	1,556	2,321	3,877	203,243	3,561	186	3,747		
11	هلمند	82,472	20,413	102,885	-	-	-	102,885	1,846	448	2,294		
12	هرات	361,374	323,224	684,598	8,164	10,094	18,258	702,856	7,309	6,732	14,041		
13	جوزجان	93,885	64,952	158,837	2,084	2,859	4,943	163,780	2,024	1,716	3,740		
14	شهر کابل	533,064	420,304	953,368	-	-	-	953,368	5,715	16,957	22,672		
15	ولایت کابل	116,778	59,222	176,000	754	6,065	6,819	182,819	3,308	1,512	4,820		
16	کندهار	113,567	38,810	152,377	1,509	1,292	2,801	155,178	2,968	515	3,483		
17	کاپیسا	77,275	36,621	113,896	1,009	6,015	7,024	120,920	2,339	439	2,778		
18	خوست	119,093	37,698	156,791	3,622	3,860	7,482	164,273	3,762	125	3,887		
19	کنر	98,413	64,424	162,837	3,977	5,928	9,905	172,742	3,239	155	3,394		
20	کنز	174,129	103,552	277,681	6,018	4,531	10,549	288,230	4,336	1,663	5,999		
21	لغمان	95,547	80,937	176,484	1,376	4,719	6,095	182,579	3,379	239	3,618		
22	لوگر	73,885	32,412	106,297	911	4,557	5,468	111,765	2,302	343	2,645		
23	ننگرهار	379,422	247,204	626,626	12,607	12,479	25,086	651,712	10,108	1,350	11,458		
24	نیمروز	39,488	28,128	67,616	752	388	1,140	68,756	595	691	1,286		
25	نورستان	31,915	25,514	57,429	3,036	2,846	5,882	63,311	1,007	133	1,140		
26	پکتیا	91,548	29,649	121,197	2,345	3,090	5,435	126,632	3,095	16	3,111		
27	پکتیکا	81,640	19,457	101,097	5,623	2,574	8,197	109,294	2,655	145	2,800		
28	پنجشیر	18,482	14,915	33,397	1,504	1,320	2,824	36,221	762	192	954		
29	پروان	112,629	66,886	179,515	3,025	4,707	7,732	187,247	4,952	786	5,738		
30	سمنگان	58,544	35,689	94,233	266	1,958	2,224	96,457	1,464	535	1,999		
31	سرپل	74,724	51,770	126,494	2,245	2,254	4,499	130,993	2,165	859	3,024		
32	تخار	174,561	125,791	300,352	3,982	3,552	7,534	307,886	5,109	2,064	7,173		
33	ارزگان	56,110	8,294	64,404	2,465	506	2,971	67,375	1,219	67	1,286		
34	میدان وردک	100,256	36,848	137,104	4,331	10,270	14,601	151,705	3,874	257	4,131		
35	زابل	16,986	4,128	21,114	-	-	-	21,114	519	49	568		
	مجموع	4,580,701	2,901,801	7,482,502	307,004	76,751	230,253	8,008,676	118,485	54,436	172,921		

طالب العلمان و مدرسین تعلیمات اسلامی							
شماره	ولایت	طالب العلمان ذکور	طالب العلمان اناث	مجموع طالب العلمان	مدرسین ذکور	مدرسین اناث	مجموع مدرسین
1	بدخشان	4,343	368	4,711	186	6	192
2	بادغیس	1,383	122	1,505	48	-	48
3	بغلان	7,729	1,689	9,418	312	15	327
4	بلخ	8,442	805	9,247	82	29	111
5	بامیان	1,424	152	1,576	41	-	41
6	دایکندی	184	-	184	26	-	26
7	فراه	1,340	219	1,559	52	3	55
8	فاریاب	7,987	1,203	9,190	226	8	234
9	غزنی	3,183	561	3,744	84	-	84
10	غور	2,075	15	2,090	96	-	96
11	هلمند	1,764	20	1,784	88	1	89
12	هرات	14,932	4,560	19,492	457	81	538
13	جوزجان	2,930	280	3,210	76	3	79
14	شهر کابل	3,373	760	4,133	210	35	245
15	ولایت کابل	5,092	1,628	6,720	168	21	189
16	کندهار	5,735	1,980	7,715	292	7	299
17	کاپیسا	8,436	1,493	9,929	243	-	243
18	خوست	1,569	291	1,860	81	1	82
19	کنر	7,892	881	8,773	326	11	337
20	کندز	4,141	765	4,906	146	21	167
21	لغمان	4,945	146	5,091	130	-	130
22	لوگر	2,916	359	3,275	90	-	90
23	ننگرهار	22,310	4,628	26,938	544	5	549
24	نیمروز	835	466	1,301	12	-	12
25	نورستان	3,683	1,327	5,010	143	1	144
26	پکتیا	2,459	408	2,867	158	3	161
27	پکتیکا	3,983	1,001	4,984	84	1	85
28	پنجشیر	2,927	1,047	3,974	129	7	136
29	پروان	13,367	3,107	16,474	312	8	320
30	سمنگان	2,207	87	2,294	54	3	57
31	سرپل	4,537	376	4,913	84	25	109
32	تخار	5,493	967	6,460	236	13	249
33	ارزگان	955	48	1,003	40	-	40
34	میدان وردک	4,916	255	5,171	192	3	195
35	زابل	453	-	453	27	1	28
مجموع		169,940	32,014	201,954	5,475	312	5,787

محصلان و استادان تربیه معلم							
شماره	ولایت	محصلان ذکور	محصلان اناث	مجموع محصلان	استادان ذکور	استادان اناث	مجموع استادان
1	بدخشان	2,092	2,860	4,952	68	21	89
2	بادغیس	337	77	414	7	-	7
3	بغلان	875	910	1,785	56	4	60
4	بلخ	1,172	1,904	3,076	47	40	87
5	بامیان	796	361	1,157	42	-	42
6	دایکندی	383	101	484	19	-	19
7	فراه	480	279	759	14	1	15
8	فاریاب	882	566	1,448	32	10	42
9	غزنی	1,051	638	1,689	48	7	55
10	غور	721	73	794	24	-	24
11	هلمند	208	132	340	12	-	12
12	هرات	790	1,647	2,437	37	27	64
13	جوزجان	1,426	797	2,223	38	20	58
14	شهر کابل	-	-	-	28	13	41
15	ولایت کابل	2,600	5,554	8,154	92	109	201
16	کندهار	157	52	209	22	-	22
17	کاپیسا	1,332	703	2,035	54	2	56
18	خوست	1,185	26	1,211	31	-	31
19	کنر	1,141	95	1,236	46	-	46
20	کنډز	1,495	894	2,389	63	13	76
21	لغمان	1,277	222	1,499	39	1	40
22	لوگر	1,435	141	1,576	37	1	38
23	ننګرهار	4,457	697	5,154	106	5	111
24	نیمروز	144	191	335	11	-	11
25	نورستان	357	92	449	15	-	15
26	پکتیا	844	35	879	41	-	41
27	پکتیکا	198	-	198	14	-	14
28	پنجشیر	916	117	1,033	31	-	31
29	پروان	1,358	466	1,824	61	3	64
30	سمنگان	476	271	747	23	3	26
31	سرپل	698	369	1,067	32	4	36
32	تخار	1,469	1,539	3,008	73	11	84
33	ارزگان	419	-	419	7	-	7
34	میدان وردک	1,328	21	1,349	40	-	40
35	زابل	134	22	156	11	-	11
مجموع		34,633	21,852	56,485	1,321	295	1,616

شاگردان و معلمین تعلیمات تخنیکي و مسلکي

شماره	ولایت	شاگردان ذکور	شاگردان اناث	مجموع شاگردان	معلمین ذکور	معلمین اناث	مجموع معلمین
1	بدخشان	263	109	372	2	-	2
2	بادغیس	175	-	175	54	17	71
3	بغلان	1,456	-	1,456	32	14	46
4	بلخ	2,213	259	2,472	58	22	80
5	بامیان	30	4	34	5	-	5
6	دایکندی	156	73	229	-	-	-
7	فراه	715	-	715	-	-	-
8	فاریاب	470	-	470	2	-	2
9	غزنی	226	14	240	1	-	1
10	غور	169	-	169	4	-	4
11	هلمند	2,678	-	2,678	21	-	21
12	هرات	1,040	286	1,326	25	-	25
13	جوزجان	1,541	120	1,661	11	3	14
14	شهر کابل	11,410	2,754	14,164	454	251	705
15	ولایت کابل	73	-	73	7	-	7
16	کندهار	300	-	300	-	-	-
17	کاپیسا	1,096	-	1,096	33	1	34
18	خوست	438	-	438	18	-	18
19	کنر	461	58	519	19	-	19
20	کنډز	444	1	445	11	14	25
21	لغمان	409	-	409	12	-	12
22	لوگر	49	-	49	5	-	5
23	ننګرهار	4,588	27	4,615	3	-	3
24	نیمروز	323	-	323	43	-	43
25	نورستان	120	-	120	13	-	13
26	پکتیا	64	-	64	-	-	-
27	پکتیکا	18	-	18	53	-	53
28	پنجشیر	372	-	372	18	-	18
29	پروان	687	2	689	23	2	25
30	سمنگان	637	403	1,040	72	33	105
31	سرپل	157	-	157	17	-	17
32	تخار	65	13	78	33	-	33
33	ارزگان	51	16	67	8	1	9
34	میدان وردک	296	-	296	18	-	18
35	زابل	-	-	-	6	-	6
مجموع		33,190	4,139	37,329	1,081	358	1,439

شاگردان و معلمین سواد آموزی							
شماره	ولایت	شاگردان ذکور	شاگردان اناث	مجموع شاگردان	معلمین ذکور	معلمین اناث	مجموع معلمین
1	بدخشان	212	1,193	1,405	16	61	77
2	بادغیس	158	-	158	6	51	57
3	بغلان	240	-	240	78	16	94
4	بلخ	72	272	344	52	41	93
5	بامیان	-	-	-	7	10	17
6	دایکندی	-	-	-	33	55	88
7	فراه	-	-	-	38	60	98
8	فاریاب	1,805	981	2,786	66	28	94
9	غزنی	298	101	399	121	47	168
10	غور	-	-	-	80	10	90
11	هلمند	-	-	-	92	81	173
12	هرات	203	288	491	33	28	61
13	جوزجان	576	398	974	34	44	78
14	شهر کابل	3,937	2,976	6,913	112	45	157
15	ولایت کابل	1,125	498	1,623	119	364	483
16	کندهار	-	-	-	82	64	146
17	کاپیسا	228	218	446	38	16	54
18	خوست	-	-	-	89	-	89
19	کنر	-	-	-	129	6	135
20	کنډز	255	-	255	16	10	26
21	لغمان	159	-	159	112	4	116
22	لوگر	-	-	-	45	14	59
23	ننګرهار	200	1,397	1,597	147	21	168
24	نیمروز	-	-	-	6	27	33
25	نورستان	-	-	-	36	13	49
26	پکتیا	-	-	-	178	6	184
27	پکتیکا	386	-	386	72	3	75
28	پنجشیر	-	-	-	35	15	50
29	پروان	1,098	388	1,486	73	6	79
30	سمنگان	210	140	350	41	17	58
31	سرپل	-	-	-	49	14	63
32	تخار	-	204	204	73	81	154
33	ارزگان	-	-	-	36	2	38
34	میدان وردک	-	-	-	49	26	75
35	زابل	-	-	-	13	2	15
مجموع		11,162	9,054	20,216	2,206	1,288	3,494

مجموع مکاتب دولتی به اساس برنامه													
شماره	ولایت	مجموع مکاتب	مکاتب تعلیمات عمومی			مجموع مکاتب تعلیمات عمومی	مجموع مراکز تعلیمات اسلامی	مجموع مراکز تعلیمات تخنیک و مسلکی	مراکز تربیه معلم			مجموع مراکز تربیه معلم	مجموع مکاتب سواد آموزی
			ابتدائیه	متوسطه	لیسه				دارالمعلمین	مرکز حمایوی	الحاقیه		
1	بدخشان	720	164	232	262	658	27	2	3	7	3	13	7
2	بادغیس	501	312	95	69	476	16	2	1	2		3	1
3	بغلان	484	109	183	148	440	29	2	1	4	1	6	1
4	بلخ	555	74	258	175	507	26	6	1	5	1	7	2
5	بامیان	364	74	147	115	336	16	2	1	4		5	-
6	دایکندی	356	93	122	126	341	5	2	1	3		4	-
7	فراه	350	162	88	70	320	19	5	1	2		3	-
8	فاریاب	523	212	156	102	470	26	2	2	3		5	15
9	غزنی	621	180	159	235	574	24	4	2	6		8	3
10	غور	784	443	188	129	760	15	1	1	3		4	-
11	هلمند	348	188	70	61	319	15	6	1	3		4	-
12	هرات	855	323	268	216	807	28	5	2	5		7	1
13	جوزجان	364	116	115	95	326	16	3	1	4	2	7	5
14	شهر کابل	312	24	65	162	251	6	19				-	36
15	ولایت کابل	392	165	64	96	325	19	2	2	4	15	21	4
16	کندهار	421	260	66	58	384	22	1	1	5	1	7	-
17	کاپیسا	239	68	70	71	209	16	3	1	4		5	1
18	خوست	306	127	67	76	270	23	3	1	4		5	-
19	کنر	504	252	127	76	455	30	7	1	5		6	-
20	کنز	452	164	146	113	423	13	2	1	5		6	2
21	لغمان	294	102	55	108	265	11	5	1	4		5	3
22	لوگر	276	116	77	58	251	16	1	1	3		4	-
23	ننگرهار	819	351	136	233	720	53	13	2	9	4	15	3
24	نیمروز	162	94	28	20	142	9	5	1	2		3	-
25	نورستان	270	148	74	21	243	18	1	1	3		4	-
26	پکتیا	303	127	78	67	272	14	1	1	5	2	8	-
27	پکتیکا	380	252	54	43	349	20	2	1	3		4	1
28	پنجشیر	161	47	41	41	129	16	2	1	3	3	7	-
29	پروان	510	156	132	157	445	36	5	2	3	3	8	8
30	سمنگان	286	106	100	57	263	8	4	1	3	1	5	1
31	سرپل	393	157	148	62	367	15	1	1	4		5	-
32	تخار	653	282	139	181	602	22	2	1	6	4	11	5
33	ارزگان	295	193	48	33	274	11	2	1	3		4	-
34	میدان وردک	423	172	103	98	373	28	6	1	5	2	8	-
35	زابل	238	170	26	20	216	15	1	1	2		3	-
مجموع		14,914	5,983	3,925	3,654	13,562	683	130	42	136	42	220	99

